

บทที่ 4 บทวิเคราะห์

“ผู้แทนราษฎร” กับ “ขุนนางเลือกตั้ง” นั้น ไม่เหมือนกัน
ทำอย่างไร? คนไทยจึงจะมีทางเลือกที่มีความหมาย
เมื่อ “เลือก” แล้วก็ “ตั้ง” ให้เกิดการปกครองที่มีประสิทธิภาพ
และมีเยื่อใยรับผิดชอบต่อประชาชนได้จริงๆ¹

การศึกษาในบทนี้ เป็นการวิเคราะห์ถึงการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ของ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคไทยรักไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่
โดยจะแบ่งการศึกษาออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ส่วนแรก กล่าวถึง สภาพทั่วไปของการเลือกตั้ง และผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้
แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 โดยจะเป็นการนำเสนอในรูปของ
แผนภูมิรูปภาพ พร้อมบทวิเคราะห์

ส่วนที่สอง เป็นวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่แต่ละพรรคใช้ในการเลือกสรรและจัดลำดับ
ผู้สมัครรับเลือกตั้งในแบบบัญชีรายชื่อ โดยจะพิจารณาจากโครงสร้างภายในของพรรค นโยบาย
ของพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ใช้ในการหาเสียงจากการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ข้อบังคับพรรคที่ได้
กำหนดขั้นตอนในการพิจารณาสรรหาผู้สมัคร ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แกนนำ
ของพรรคการเมืองทั้งห้าพรรค

ส่วนที่สาม เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกสรรและจัดลำดับ ผู้
สมัครรับเลือกตั้งกับเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ว่าเป็นไป
ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร

---

¹ สภาร่างรัฐธรรมนูญ. ประชาชนจะได้อะไรจาก(ร่าง)รัฐธรรมนูญใหม่. หน้า 31

การเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 นั้น ถือได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่มีลักษณะต่างไปจากการเลือกตั้งทั่วไปที่ผ่านมา หากเรามาพิจารณาจะพบว่าอย่างน้อยก็มีลักษณะ 3 ประการที่สำคัญ ซึ่งเป็นสภาพของการเลือกตั้งครั้งนี้ คือ

ประการแรก เป็นการเลือกตั้งที่มีกำหนดเวลาที่ทุกคนคาดหมายได้ เนื่องจากรัฐบาลของ นายชวน หลีกภัย จะหมดวาระการทำงานในปลายปี พ.ศ.2543 การเลือกตั้งทั่วไปย่อมเกิดขึ้นไม่เกินต้นปี พ.ศ. 2544 อย่างแน่นอน ซึ่งย่อมเป็นปัจจัยสำคัญทำให้พรรคการเมืองต่าง ๆ มีการ วางแผนเตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งได้อย่างเต็มที่ แต่หากเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้ง หลายครั้งที่ผ่านมามีพบว่า ไม่มีใครสามารถคาดหมายได้ว่า การเลือกตั้งจะเกิดขึ้นเมื่อใด นอกจากจะมีการประกาศยุบสภาของนายกรัฐมนตรี หรือเกิดการปฏิวัติรัฐประหารขึ้นเท่านั้น

ประการที่สอง การเลือกตั้งครั้งนี้ เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้บังคับของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มุ่งในการปฏิรูปการเมืองและเป็นฉบับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างมากที่สุด

ประการที่สาม ด้วยเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ทำให้เกิดระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ โดยกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมี 2 ประเภท คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากระบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน และมาจากระบบบัญชีรายชื่อพรรค การเมือง หรือ ปราร์ตีสลิสต์ อีก 100 คน ซึ่งถือว่าเป็นมิติใหม่ในวงการเมืองไทย

นับตั้งแต่รัฐบาลซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ประกาศยุบสภาและได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 6 มกราคม 2544 ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองและการบริหารของไทยที่รัฐธรรมนูญได้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยบัญญัติให้เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยมีคุณสมบัติ ฐานะ ศักดิ์ศรีเหมือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต พร้อมกับเปิดโอกาสให้เป็นรัฐมนตรีได้ง่ายกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต โดยผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนมีสิทธิเลือกสมาชิกแบบแบ่งเขตในเขตของตนจำนวน 1 คน และเลือกตั้งสมาชิกแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งอีก 1 บัญชีด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายสูงสุดที่ทุกคนยึดถือในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ซึ่งมีบทบัญญัติอันเกี่ยวข้องกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแบบบัญชีรายชื่ออยู่หลายมาตรา โดยในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์แจกแจงถึงภูมิภาค วุฒิมารศึกษา และอาชีพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่ได้รับการเลือกตั้งของทั้งห้าพรรคการเมือง โดยรายละเอียดของผู้สมัครแต่ละคนจะปรากฏอยู่ในภาคผนวก ก. ซึ่งจัดเป็นตารางรายชื่อ ประวัติ และประสบการณ์ทำงานของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ พรรคไทยรักไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่ เมื่อได้ทำการตรวจสอบถึงภูมิภาค วุฒิมารศึกษา และอาชีพของผู้สมัครแต่ละคนที่พรรคการเมืองเลือกสรรเข้ามาในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองแต่ละพรรคแล้ว ปรากฏผลดังนี้

ผลรวมคะแนนการเลือกตั้งระบบบัญชีรายชื่อ		
หมายเลข/พรรค	คะแนนรวมทั้งประเทศ	คะแนนคิดเป็นร้อยละ
7 พรรคไทยรักไทย	11,634,495	40.64
16 พรรคประชาธิปัตย์	7,610,789	26.58
5 พรรคความหวังใหม่	2,008,948	7.02
21 พรรคชาติพัฒนา	1,755,476	6.13
9 พรรคชาติไทย	1,523,807	5.32

ที่มา หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ประจำวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2544 หน้า 19

มติการประชุมคณะกรรมการเลือกตั้งครั้งที่ 22/2544(411)

วันพุธที่ 31 มกราคม 2544

เรื่อง การประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

1. พรรคไทยรักไทย จำนวน 48 คน

(1) พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร	(2) ร.ต.อ. ประชัช เปี่ยมสมบุญรณ์
(3) ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์	(4) นายอุทัย พิมพ์ใจชน
(5) ดร.อดิศักดิ์ โพธารามิก	(6) นางสุดารัตน์ เกตุราพันธ์

(7) นายสุวิทย์ คุณกิตติ	(8) นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์
(9) นายปองพล อติเรกสาร	(10) นายประชา มาลีนันท์
(11) ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย	(12) นายสุริยะ จีรุงเรืองกิจ
(13) นายสรอรรถ กลิ่นประทุม	(14) นายจำลอง ครุฑขุนทด
(15) นายจาตุรนต์ ฉายแสง	(16) พล.อ.ยุทธศักดิ์ ศศิประภา
(17) พล.อ.เชษฐา ฐานะจาโร	(18) นายเสนาะ เทียนทอง
(19) พล.อ.ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา	(20) นายสุธรรม แสงประทุม
(21) นายสมศักดิ์ เทพสุทิน	(22) นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา
(23) นายพลกฤษณ์ หงษ์ทอง	(24) นายบุญชู ตีรทอง
(25) นายประมวล รุจนเสรี	(26) นายชัยศ สะสมทรัพย์
(27) นายประยุทธ์ มหากิจศิริ	(28) นายวราเทพ รัตนากร
(29) นางลดาวัลดี วงศ์ศรีวงศ์	(30) นายอดิสร เพียงเกษ
(31) นายปรีชา เลหาพงศ์ชนะ	(32) นายวิเชษฐ เกษมทองศรี
(33) นายปิยะณัฐ วัชรภากรณ์	(34) ร.อ.สุชาติ เขาวัวศิษุ
(35) นายระวี หิรัญโชติ	(36) รศ.ดร.ชรินทร์ พุทธปาน
(37) นายสุภูมิ เลาว์ณย์ศิริ	(38) นายวิเศษ ใจใหญ่
(39) นายเสริมศักดิ์ การุญ	(40) น.พ.ภูมินทร์ ลีธีระประเสริฐ
(41) นายพิชาญ พิบูลย์วัฒนวงค์	(42) นายพรรคศักดิ์ เจริญประเสริฐ
(43) นายชูศักดิ์ แอภทอง	(44) นายวิวรรณไชย ณ กาฬสินธุ์
(45) นายสุทิน คลังแสง	(46) นายสุรชัย เป้าจรรยา
(47) นายยุทธศิลป์ สุาปะนกุล	(48) ดร.วีระชัย วีระเมธีกุล

2. พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 31 คน

1. นายชวน หลีกภัย	17. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์
2. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน	18. นายกอร์ปศักดิ์ สภาวสุ
3. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	19. คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช
4. นายเทพพงศ์ ไชยน์นันท์	20. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ
5. นายอาทิตย์ อุไรรัตน์	21. นายไพฑูรย์ แก้วทอง
6. นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์	22. นายอรรคพล สรสุชาติ

7. นายสุเทพ	เทือกสุบรรณ	23. นายสัมพันธ์ ทองสมัคร	
8. นายสุทัศน์	เงินหมื่น	24. นายสาทิพย์ วงศ์หนองเตย	
9. นายไตรรงค์	สุวรรณคีรี	25. นางอัญชลี เทพบุตร	
10. นายอนันต์	อนันตกุล	26. นายพรเสก กาญจนจारी	
11. นายเอกกมล	คีรีวัฒน์	27. นายโพธิพงษ์ ลำซำ	
12. นายมารุต	บุญนาค	28. นายสาวิตรี โพธิวิหค	
13. นายวิจิตร	ศรีสอ้าน	29. นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์	
14. นายมหิตล	จันทรางกูล	30. นายพรวุฒิ สารสิน	
15. พล.ต.ท.วรรณรัตน์ คชรักษ์		31. นายสรรเสริญ สุมาตรา	
16. นายจรินทร์	ลักษณวิศิษฎ์		

3. พรรคความหวังใหม่ จำนวน 8 คน

1. พล.อ.ชวลิต	英才ยุทธ	5. นายชิงชัย มงคลธรรม
2. นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา		6. นายนิมิตร นนทพันธุ์วาทย
3. นายสุขวิช	รังสิตพล	7. นายพิเชษฐ สุทธิธวาล
4. ร.ต.อ.เฉลิม	อยู่บำรุง	8. นายสุลัยมัลย์ วงษ์พานิช

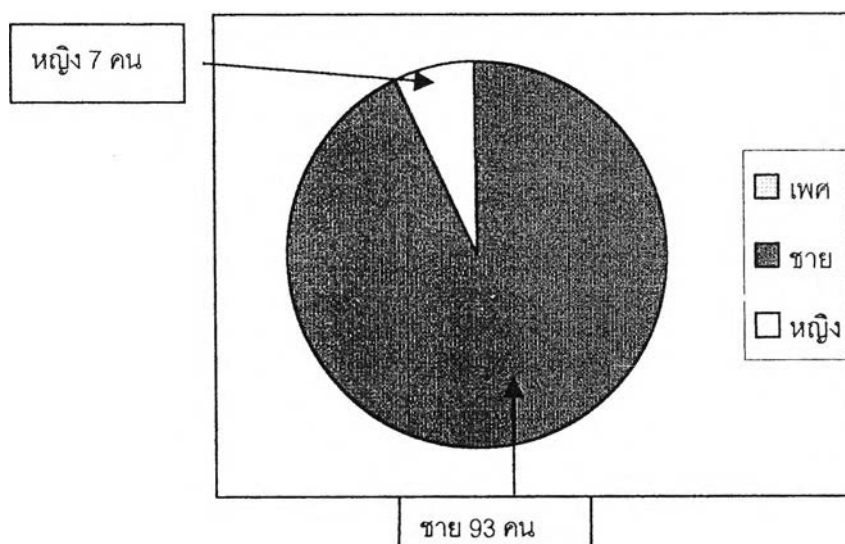
4. พรรคชาติพัฒนา จำนวน 7 คน

1. นายกร	ทัพพะรังสี	5. พ.อ.วินัยสมพงษ์
2. นายสุวัจน์	ลิปตพัลลภ	6. นายกรพจน์ อัครวินิจิตร
3. พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก		7. ร.ต.ประพาส ลิ้มปะพันธุ์
4. นางปวีณา หงสกุล		

5. พรรคชาติไทย จำนวน 6 คน

1. ม.ร.ว.เกษมสโมสร์ เกษมศรี	4. นายสนธยา คุณปลื้ม
2. พล.อ.วิโรจน์ แสงสนิท	5. นายกอบศักดิ์ ชูติกุล
3. นายเดช บุญหลง	6. นางสาวจณิสตา ลิวเฉลิมวงศ์

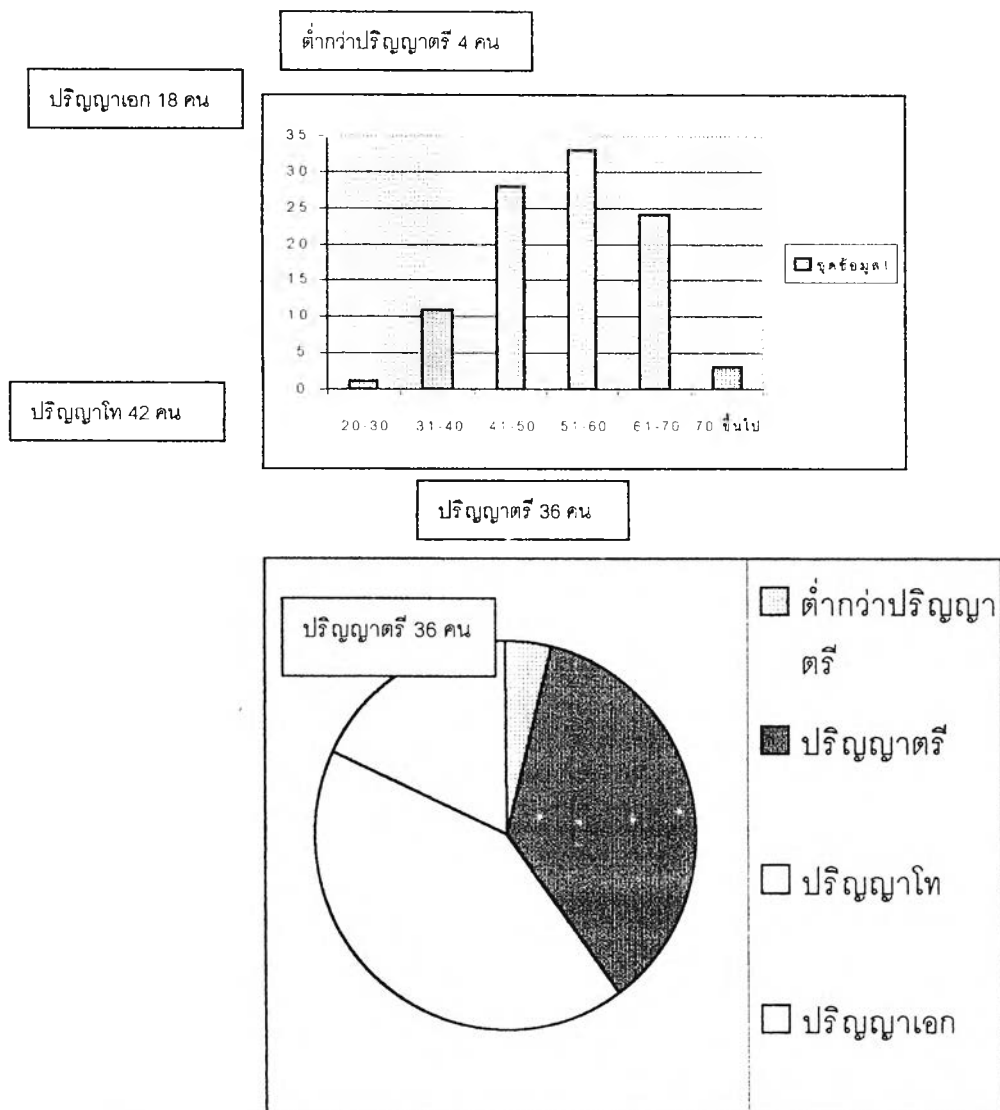
จากผลการเลือกตั้งตามที่คณะกรรมการเลือกตั้ง(กกต.) ประกาศรับรองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน นั้น ทำให้เราสามารถนำมาแบ่งแยกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ได้ดังนี้²

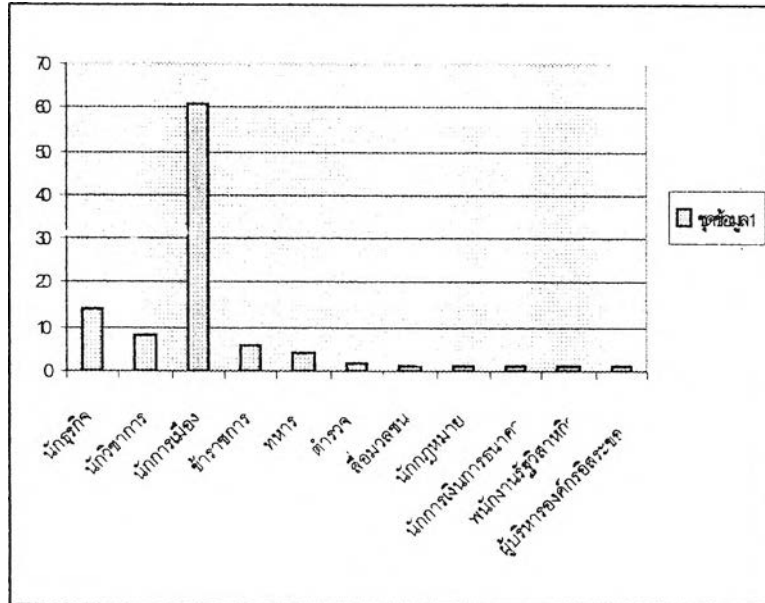
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน แบ่งตามเพศ ดังนี้ เพศชาย จำนวน 93 คน คิดเป็น 93 เปอร์เซ็นต์ เพศหญิง จำนวน 7 คน คิดเป็น 7 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งหากแบ่งตามช่วงอายุแล้ว จะพบว่า อายุ 20-30 ปี มีจำนวน 1 คน อายุ 31-40 ปี จำนวน 11 คน อายุ 41-50 ปี จำนวน 28 คน อายุ 51-60 ปี จำนวน 33 คน อายุ 61-70 ปี จำนวน 24 คน และ อายุ 70 ปีขึ้นไป มีจำนวน 3 คน

² หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2544 ,หน้า 2

หากแบ่งตามวุฒิการศึกษาแล้ว จะพบว่า

แบ่งตามอาชีพ ได้ดังนี้ อาชีพนักการเมือง 61 คน คิดเป็น 61 เปอร์เซ็นต์ อาชีพนักธุรกิจ 14 คน คิดเป็น 14 เปอร์เซ็นต์ ทหาร 4 คน คิดเป็น 4 เปอร์เซ็นต์ ตำรวจ 2 คน คิดเป็น 2 เปอร์เซ็นต์ สื่อมวลชน 1 คน คิดเป็น 1 เปอร์เซ็นต์ นักวิชาการ 8 คน คิดเป็น 8 เปอร์เซ็นต์ ข้าราชการ 6 คน คิดเป็น 6 เปอร์เซ็นต์ นักกฎหมาย 1 คน คิดเป็น 1 เปอร์เซ็นต์ นักการเงินการธนาคาร 1 คน คิดเป็น 1 เปอร์เซ็นต์ พนักงานรัฐวิสาหกิจ 1 คน คิดเป็น 1 เปอร์เซ็นต์ ผู้บริหารองค์กรอิสระ 1 คน คิดเป็น 1 เปอร์เซ็นต์

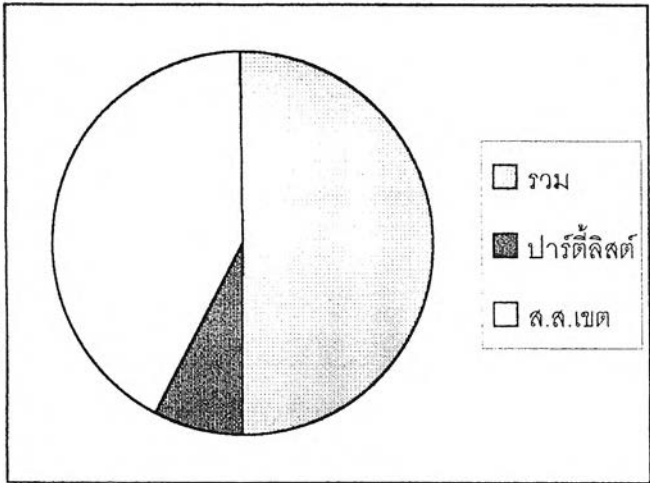

ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ แยกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 36 คน จาก 100 คน คิดเป็น 36 เปอร์เซ็นต์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต เลือกตั้ง จำนวน 200 คน จาก 400 คน คิดเป็น 50 เปอร์เซ็นต์ รวม 236 คน จาก 500 คน คิดเป็น 47.2 เปอร์เซ็นต์

ส.ส.เขต 200 คน

รวม 236 คน

ปาร์ตี้ลิสต์ 36 คน

จากผลการเลือกตั้งประกอบกับแผนภาพการแจกแจงข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่ได้รับการเลือกตั้งของพรรคการเมืองทั้งห้าพรรคนั้น ได้แสดงออกถึงนัยทางการเมืองหลายประการซึ่งน่าสนใจ โดยจากการศึกษาวิจัยในช่วงของการเก็บข้อมูลจะพบว่า พรรคการเมืองทั้งห้าพรรค ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการเรียงลำดับของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในบัญชีรายชื่อซึ่งถือว่าเป็นยุทธวิธีที่สำคัญในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ โดยจากการสังเกตพบว่า พรรคการเมืองใหญ่ ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคไทยรักไทย จะค่อนข้างมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับผู้สมัครครบถ้วนชัดเจน แต่หากเปรียบเทียบกับข้อมูลผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคขนาดกลาง คือ พรรคชาติไทย พรรคชาติพัฒนา และพรรคความหวังใหม่ จะพบว่า จะให้ความสำคัญกับข้อมูลในใบสมัครของผู้สมัครไม่เกิน 20 ลำดับแรกของบัญชีรายชื่อเท่านั้น นอกนั้นจะมีลักษณะของการเกณฑ์บุคคลจากภาคต่าง ๆ ลงมาเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อให้ครบ 100 คน ซึ่งเมื่อได้สอบถามกับนายสุภาพ คลีขจาย กรรมการบริหารพรรคชาติพัฒนา และนายนิกร จำนง ผู้อำนวยการพรรคชาติไทย ทำให้ภาพรวมของกระบวนการเลือกสรรและจัดลำดับมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

“เราประเมินแล้วว่าน่าจะได้ประมาณ 15 ลำดับแรก จึงไม่อยากเปลี่ยนแปลงทรัพยากรของบุคคล ที่เราไปเชิญเข้ามา แต่ที่เราส่งครบ 100 คน เพราะแสดงให้เห็นศักยภาพความพร้อมของพรรคว่า พรรคเรามีใช่พรรคเด็ก”³

“สังเกตดูว่าการประกาศรายชื่อ Party list จะมีขึ้นวันสุดท้าย หรือวินาทีสุดท้ายก็ว่าได้ โดยไม่มีใครประกาศก่อนใคร เพราะช่วงนั้นมีการเกทับ หรือแย่งชิงตัวบุคคลกัน คนดี ๆ จะถูกดูดเข้าสู่พรรคใหญ่ที่มีโอกาสได้รับเลือกมากกว่า”⁴

เมื่อพิจารณาถึงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ในส่วนของอาชีพจะพบว่า บุคคลที่อยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกมานั้น ค่อนข้างที่จะกระจายในหลายสาขาวิชาการและอาชีพ แม้ว่าจะมีสัดส่วนของอาชีพนักการเมืองสูงอยู่ ก็ยังถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ดี และเป็นมิติใหม่ที่น่าสนใจของการเมือง

³ สัมภาษณ์ คุณ สุภาพ คลีขจาย, วันที่ 25 กันยายน 2544

⁴ สัมภาษณ์ คุณ นิกร จำนง, วันที่ 16 กรกฎาคม 2544

ไทย และหากกล่าวถึงนักการเมืองหน้าใหม่ที่ได้เข้าไปทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ บัญชีรายชื่อ ซึ่งมีจำนวนถึง 36 เบอร์เซ็นต์ และมีผู้ที่มีการศึกษาปริญญาโทร่วมกับปริญญาเอก แล้วประมาณ 60 เบอร์เซ็นต์ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาและการยกระดับการเมืองไทย แม้ว่าการศึกษาอาจมิใช่เครื่องพิสูจน์ถึงคุณความดี ของบุคคลก็ตาม แต่อย่างน้อยก็ถือได้ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลที่มีความรู้ที่จะเข้าไปทำหน้าที่ บริหารบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการเข้าไปมีบทบาทหรือมีภารกิจตรงกฎหมาย และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

วิเคราะห์การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

เมื่อได้ทำการศึกษาถึงผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 แล้ว ในส่วนนี้จะเป็น การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองแต่ละ พรรคว่าใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างไร โดยการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลจากประวัติผู้สมัครรับเลือกตั้งของทั้งห้าพรรคการเมือง(ภาคผนวก ก.) และจากการ สัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารพรรคและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ (ภาคผนวก ข.)

การศึกษาการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทยนั้น โดย หลักการทั่วไปของแต่ละพรรคแล้ว จะมีความคล้ายคลึงกันกล่าวคือ โดยหลักการของการเลือกสรร ของทั้งห้าพรรคการเมืองที่ทำการศึกษา จะพบว่า ต้องการคนดีมีความรู้ ความสามารถ ซึ่งอาจเป็น บุคคลที่ไม่มีประสบการณ์ทางการเมืองก็ได้ แต่สิ่งที่สำคัญคือ บุคคลนั้นควรจะต้องมีชื่อเสียงไม่ว่าจะเป็นในสาขาอาชีพ หรือในแวดวงสังคมก็ตาม เพื่อให้พรรคของตนได้รับคะแนนเสียงจากทั่ว ประเทศ ดังที่ นายนิกร จำนง ผู้อำนวยการพรรคชาติไทย ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

“ บุคคลที่อยู่ในบัญชีรายชื่อจะต้องเป็น The Best มันจะโยงกับบุคคลที่มีชื่อเสียง ซึ่งมี อยู่จำนวนจำกัด เป็นชนชั้นนำ(Elite) ทางด้านแกนนำในเชิงความคิดของสังคม”⁵

หรืออย่างที่ นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ โฆษกพรรคไทยรักไทย ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

⁵ สัมภาษณ์ นายนิกร จำนง, วันที่ 16 กรกฎาคม 2544.

“การคัดเลือกคนเข้ามาของพรรคไทยรักไทยนั้น เราใช้ 2 ประเด็นหลักเป็นสำคัญ คือ ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะตัว และอีกส่วนหนึ่ง เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นตัว แทนสายอาชีพของภูมิภาค”⁶

จากการเลือกสรรด้วยหลักการดังกล่าว ถ้าเรามาพิจารณาจากรายชื่อ วุฒิสภาการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคแล้ว(รายละเอียดในภาคผนวก ก.) จะพบว่า เป็นการทำไปเพื่อมุ่งหวังให้พรรคของตนได้รับประโยชน์สูงสุดในทางการเมืองอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการนำผู้มีชื่อเสียงในสังคม อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อดีตข้าราชการประจำที่มีชื่อเสียง ตัวแทนกลุ่มอาชีพ และนายทุนของพรรคเข้ามาอยู่ในบัญชีของ พรรคตน พร้อมกับ การประนีประนอมกันภายในพรรคเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันกันในการเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตด้วยการจัดให้คนหนึ่งลงสมัครแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่ง ดร.คณิต ณ นคร อดีตสมาชิก สภาาร่างรัฐธรรมนูญและอดีตผู้ร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทย ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

“ การเลือกตั้งที่ผ่านมา พรรคการเมืองไทยนำระบบบัญชีรายชื่อหรือ Party List มาเป็น เครื่องต่อรองทางการเมือง ถ้ามีผู้สมัครชนกันในแต่ละเลือกตั้งเดียวกัน ก็จัดคนหนึ่งขึ้นอันดับต้น ๆ ในบัญชีรายชื่อ ”⁷

จากทัศนะของ ดร.คณิต ณ นคร สามารถเห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจาก คำให้สัมภาษณ์ของ นางชรินทร์ พุทธิพลวน ผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทย ว่า

“เหตุผลที่ลงสมัครระบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทย เนื่องมาจากการที่พรรค ประชาธิปัตย์ มีปัญหาในเรื่องของผู้สมัครในเขต 1 จังหวัดเชียงใหม่ที่มีอยู่ 2 คน ซึ่งตกลงกันไม่ได้ และประกอบกับ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ได้ชวนมาร่วมงาน โดยจะให้ลง เขต 1 เชียงใหม่แทนท่าน และครั้งหลังสุด ทางพรรคได้บอกให้ลงสมัครระบบบัญชีรายชื่อ”⁸

⁶ สัมภาษณ์ นายสุรพันธ์ เวชชาชีวะ, วันที่ 8 สิงหาคม 2544

⁷ สัมภาษณ์ ดร.คณิต ณ นคร, วันที่ 24 กรกฎาคม 2544.

⁸ สัมภาษณ์ นางชรินทร์ พุทธิพลวน อ้างจาก www.Meechaithailand.com

กรณีของนางชรินทร์น์ พุททพลวน นั้น เดิมถูกจัดให้ลงเป็นผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่ พรรคไทยรักไทย โดยมีการขึ้นป้ายหาเสียงในจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งต่อมามีการต่อรองทางการเมืองกันว่า ให้นายปกรณ์ บุรณุปกรณ์ อดีตเคยเป็น นายกเทศมนตรี นครเชียงใหม่ 2 สมัย และปัจจุบันมีพี่ชายเป็นนายกเทศมนตรี นครเชียงใหม่อยู่ ลงในเขต 1 เชียงใหม่แทน แล้วให้นางชรินทร์น์ พุททพลวน ขึ้นมาเป็นผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อของ พรรคไทยรักไทย ในลำดับที่น่าจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร⁹ ซึ่งต่อมา นางชรินทร์น์ ได้ถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 36 ของบัญชีรายชื่อพรรคไทยรักไทย และได้รับการเลือกตั้ง เข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นั่นเป็นการกล่าวถึงหลักการทั่วไปที่แต่ละพรรคใช้ในการเลือกสรรบุคคลเข้ามาอยู่ใน บัญชีรายชื่อพรรคของตน แต่หากเรามาวិเคราะห์ให้ละเอียดถึงการเลือกสรรและจัดลำดับคนเข้ามาสู่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองทั้งห้าพรรคที่ทำการศึกษา ประกอบกับโครงสร้าง นโยบาย ระเบียบข้อบังคับของแต่ละพรรคการเมือง และทฤษฎีที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้แล้ว ทำให้พบว่า พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งถือว่าเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในวงการเมืองไทยนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง พรรคประชาธิปัตย์ ในปี พ.ศ.2489 เป็นต้นมา เราสามารถมองเห็นการคลี่คลายขยายตัวของ พรรคประชาธิปัตย์จนเป็นเป็นพรรคการเมืองใหญ่ ซึ่งพัฒนามาถึงจุดที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์มี ทางเลือกเหลืออยู่เพียง 2 อย่างเท่านั้น ไม่เป็นแกนนำรัฐบาล ก็เป็นแกนนำฝ่ายค้าน ได้หลาย ประการ คือ

พรรคประชาธิปัตย์ เริ่มต้นจากการเป็นพรรคการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร หัว หน้าพรรคคนแรก คือ นายควง อภัยวงศ์ เลขานุการพรรคคนแรก คือ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ล้วน เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพระนคร แต่ตรงจุดนี้น่าตั้งข้อสังเกต คือ การเริ่มต้นของพรรค ประชาธิปัตย์ นั้นมีลักษณะการดำเนินไปอย่างเดียวกับการเริ่มต้นของพรรคประชาธิปัตย์ พรรค พลังธรรม พรรคมวลชน ในเวลาต่อมา หากแต่ข้อต่างอย่างสำคัญ ก็คือ พรรคประชาธิปัตย์ สามารถขยายจากการเป็นพรรคการเมืองของคนกรุงเทพมหานครให้เป็นพรรคการเมืองในลักษณะ ทั่วประเทศได้ ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังธรรม พรรคมวลชน ไม่สามารถทำให้โตจน เป็นพรรคการเมืองในลักษณะทั่วประเทศได้

⁹ แหล่งข่าวผู้ไม่ประสงค์ออกนาม ด้วยเหตุผลมารยาททางการเมือง

อีกประการหนึ่ง ก็คือ พรรคประชาธิปัตย์ มีลักษณะของการสืบทอด และการพัฒนาต่อเนื่องอย่างไม่ขาดสาย และค่อย ๆ พัฒนาระทั่งเป็นพรรคอันเป็นตัวแทนของคนทั่วประเทศ การดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคของ นายชวน หลีกภัย คือรูปธรรมที่เป็นจริง กล่าวคือ จากนายดวง อภัยวงศ์ มาสู่ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช- พ.อ.ถนิต คอมันต์ - นายพิชัย รัตตกุล จนกระทั่งนายชวน หลีกภัย มีเพียงนายชวน หลีกภัย เท่านั้น ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากต่างจังหวัด

พรรคประชาธิปัตย์ มีหัวหน้าพรรค คือ นายชวน หลีกภัย เป็นจุดขายสำคัญ เพราะนายชวน นั้น มีภาพลักษณ์ดี ไม่ว่าจะในแง่ความสุจริต และไม่มีนอกในทางธุรกิจ จึงได้รับความเชื่อถือจากคนไทยมากพอสมควร แต่ถ้าพิจารณาถึงในวงการการเมืองไทยแล้วคนสุจริตก็ยังมีอยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อย หากแต่นายชวน หลีกภัย มีข้อดีกว่าคนสุจริตทั่วไป ตรงที่ว่า นายชวน มีภาพลักษณ์ ที่สามารถถอดทนให้แก่การทุจริต ทั้งของทางราชการและพรรคพวกได้อย่างยอดเยี่ยม

"พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่เก่าแก่ อยู่ยงคงกระพันมาตลอด และเป็นพรรคการเมืองที่ดีมีการจัดการบริหารที่ดี แต่เท่าที่ฟังกระแสประชาชนในช่วงนั้นต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลง และถ้าผมไปอยู่พรรคประชาธิปัตย์ก็ต้องไปต่อคิวเป็นลำดับหลัง ๆ เพราะเขามีระบบของพรรคอยู่ ดังนั้นผมจะได้เป็นรัฐมนตรี คงอีกนาน" นายสุริยะะ จึงรุ่งเรืองกิจ แกนนำคนหนึ่งของพรรคไทยรักไทย ได้กล่าวถึงความรู้สึกระหว่างที่กำลังคิดขังน้ำหนักข้อดีข้อเสียในการเข้าไปอยู่พรรคต่าง ๆ ¹⁰

นายชวน หลีกภัย ได้กล่าวถึงเกณฑ์การเลือกสรรคนเข้ามาในพรรคประชาธิปัตย์ว่า "แนวของพรรคพยายามดึงคนดี ไปเชิญคนหนุ่มที่อนาคต ซึ่งก็ไม่ใช่ว่าง่าย บางทีคนมีชื่อเสียงมีโอกาสได้รับเลือกตั้ง เขาก็ถามว่าเท่าไร พอถามว่าให้เท่าไรก็ยากแล้ว" ¹¹

หากเป็นบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งที่ผ่านมา นั้นพรรคประชาธิปัตย์มีหลักเกณฑ์ในการเลือกสรรผู้สมัคร คือ

¹⁰ สัมภาษณ์พิเศษ สุริยะะ จึงรุ่งเรืองกิจ, มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2544 , หน้า 26

¹¹ สัมภาษณ์พิเศษ ชวน หลีกภัย, ไฮคลาส ฉบับเดือนตุลาคม 2543, หน้า 38

“เบื้องต้นเราแบ่งแยกบุคคลที่จะมาลงระบบบัญชีรายชื่อออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้บริหารพรรคและเป็นอดีตรัฐมนตรี 2. กลุ่มผู้ที่ทำงานในสภา 3. กลุ่มผู้สำเร็จในสาขาวิชาชีพของตน และกลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มนักวิชาการ หลังจากที่มีการเลือกสรรผู้สมัครแล้ว การจัดลำดับนั้นพรรคประชาธิปัตย์จะเป็นรูปของคณะกรรมการในการพิจารณาหลักเกณฑ์การจัดลำดับ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ได้ คือ ให้หลักผู้บริหารพรรค เช่น หัวหน้าพรรค มาเป็นอันดับต้น ๆ ถัดมาก็คือ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพที่พรรคเชิญเข้ามาจะให้ความสำคัญเป็นลำดับ 2 ถัดต่อมาคือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในสภา และสุดท้ายคือ นักวิชาการ”¹²

เมื่อพิจารณาการจัดบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์แล้ว จะพบว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้แบ่งกลุ่มของผู้สมัครตามความรู้ความสามารถของบุคคลเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน ไว้ดังนี้คือ

(1) **ทีมผู้บริหารพรรค** ดังที่ได้นำเสนอไว้ในตอนต้นแล้วว่า พรรคประชาธิปัตย์เน้นให้ความสำคัญกับผู้บริหารพรรคมาเป็นลำดับแรก ซึ่งเมื่อเราพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ใน 10 ลำดับแรก จะเป็นผู้บริหารระดับสูงของพรรคทั้งสิ้น เช่น นายชวน หลีกภัย นายบัญญัติ บรรทัดฐาน จนถึงนายอนันต์ อนันตกุล ซึ่งเป็นเลขาธิการพรรค

(2) **ทีมเศรษฐกิจ** มีการชักชวนบุคคลภายนอกเข้ามาอุดหนุน หลังจากที่นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ ไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลชุดที่แล้ว คือ นายเอกกมล ศิริวัฒน์ อยู่อันดับ 11 ซึ่งถือว่าเป็นอันดับที่สูงที่สุดของบุคคลภายนอกที่ได้รับเชิญเข้ามา อันเท่ากับเลือกตั้งครั้งนี้ พรรคประชาธิปัตย์ชูนายเอกกมล เป็นหลัก ขณะเดียวกัน มี นายมหิดล จันทรางกูร อดีตปลัดกระทรวงคมนาคม ในอันดับ 14 นายพรเสก กาญจนจारी อันดับ 26 นายโพธิพงษ์ ล่ำซำ อันดับ 27 เป็นตัวช่วยเสริม

¹² สัมภาษณ์ นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย, วันที่ 8 สิงหาคม 2544

(3) ด้านกลุ่มผู้หญิงเก่ง ต้องยอมรับว่า ในปัจจุบันบทบาทของผู้หญิงไทยในวงการเมืองไทยไม่ได้ห่างไกลเหมือนเช่นในอดีต ดังนั้นการเลือกสรรสตรีผู้มีบทบาทในสังคมเข้ามาอยู่ในบัญชีรายชื่อถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจ ที่หวังจะเรียกเสียงสนับสนุนจากผู้หญิง เช่น คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช อันดับ 19 นางชนิกา ตูจินดา อันดับ 33 คุณหญิงจรัสศรี ทีปวิรัช ผู้ว่าราชการหญิงคนแรกของประเทศ อันดับ 34 และอันดับที่ 35 นางผุสดี ตามไท

(4) ด้านการศึกษา นายวิจิตร ศรีธำรง อดีตปลัดทบวงมหาวิทยาลัย อยู่ลำดับที่ 13 นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ อดีตคณบดี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันดับที่ 29 ดร.วิชัย ตันศิริ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ลำดับที่ 37

(5) ด้านปกครองและความมั่นคง พล.ต.ท.วรรณรัตน์ ศุภรัตน์ อดีตผู้บัญชาการตำรวจนครบาล อยู่ลำดับที่ 15 พล.ร.อ.โสภณ วัฒนศิริ อันดับที่ 40 พล.อ.อ.ประพัฒน์ วิจารณ์ อันดับที่ 41 พล.อ.อ.ธานี เขียมจ้อย อันดับที่ 42

ในการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์นั้น ค่อนข้างที่จะมีข่าวออกมาเรื่องความขัดแย้งและความไม่พอใจในลำดับที่ตนเองได้รับ เช่น กรณีนายสาวิตรี โพธิวิหค ออกมาวิจารณ์การจัดลำดับของพรรคว่าไม่เหมาะสม หลังจากตนเองได้รับการจัดอยู่ในลำดับที่ 28 ของบัญชีรายชื่อ และผู้สมัครอีกหลายคนก็ออกมาให้ข่าวภายหลังจากมีการประกาศบัญชีรายชื่อ เช่น นายพรเทพ เตชะไพบูลย์ ซึ่งเป็นถึงอดีตรัฐมนตรีกลับถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 38 หรือนายอำนาจ ปะติเส ซึ่งเป็นอดีตรัฐมนตรี แต่ถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 44 เป็นต้น

“ หากให้วิเคราะห์ถึงการจัดบัญชีรายชื่อของพรรคต่าง ๆ ที่ผ่านมา พรรคประชาธิปัตย์จัดได้ดี สามารถอธิบายได้ อย่างเช่น กรณีมีลูกพรรคไม่พอใจลำดับตนเอง นั้นแสดงให้เห็นความสำคัญของลำดับในพรรคประชาธิปัตย์ แต่สิ่งเหล่านี้ไม่มีในพรรคชนะอย่างไทยรักไทย อันดับ 1-100 คืออะไร”¹³

¹³ สัมภาษณ์ คุณนิกร จำนง ผู้อำนวยการพรรคชาติไทย, 16 กรกฎาคม 2544

เมื่อหันมาพิจารณาถึงประเด็นในเรื่องของฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นทรัพยากรทางการเมือง (Political Resources) ที่สำคัญประการหนึ่ง จากแนวความคิดของ Robert A. Dahl การมีทรัพยากรทางการเมืองที่เหนือกว่าคนอื่นย่อมจะเป็นทางเลือก ในการเลือกสรรของพรรคการเมือง บุคคลที่มีทรัพยากรทางการเมืองสูงและมากกว่าบุคคลอื่นมักจะเป็นบุคคลซึ่งได้รับการตัดสินใจจากพรรคการเมืองให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะระบบพรรคการเมืองไทยเรานั้นถึงแม้พรรคที่เกิดขึ้นมาแล้ว อย่างพรรคประชาธิปัตย์ ก็ย่อมต้องการบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ต้องยอมรับว่าในการหาเสียงนั้นทางพรรคไม่สามารถที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินแก่ผู้สมัครทุกคน¹⁴ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งในแบบบัญชีรายชื่อซึ่งใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งค่าใช้จ่ายในการหาเสียงย่อมต้องสูงมากเป็นธรรมดา ดังนั้นประเด็นฐานะทางเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พรรคการเมืองทุกพรรคต้องนำมาพิจารณาในการเลือกสรรบุคคลเข้ามาอยู่ในบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองของตนเอง

เมื่อมาพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งส่วนหนึ่งสามารถพิจารณาได้จากประวัติของผู้สมัคร(รายละเอียดในภาคผนวก ก.) จะเห็นได้ว่า มีผู้สมัครบางส่วนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ที่สามารถที่จะให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ตนเองและพรรคในการหาเสียงเลือกตั้งได้ มีดังนี้

1. นายพรเสก กาญจนจรรย์	อดีตประธานกรรมการบริษัทเนชั่นแนลไทย จำกัด
2. นายโพธิพงษ์ ล่ำซำ	อดีตประธานกรรมการบริษัทเมืองไทยประกันชีวิต
3. นายพรวุฒิ สารสิน	อดีตรองประธานบริษัทไทยน้ำทิพย์ จำกัด

เมื่อหันมาพิจารณาในแง่ของตัวบุคคล ซึ่งบุคคลนั้นมีบทบาทและชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นบุคคลที่มีฐานะทางสังคมดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรทางการเมืองดีประการหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบัญชีรายชื่อพรรคประชาธิปัตย์จะพบว่า การเลือกสรรบุคคลที่มีฐานะทางสังคมดี นั้น เป็นจุดเน้นในการเลือกสรรบุคคลเข้ามาอยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคก็ว่าได้ โดยอาจเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวกับกระแสพรรคไทยรักไทยมาแรง ประกอบกับ

¹⁴ เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี. หาคะแนนอย่างไรให้ได้เป็น ส.ส.

กระแสของพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลอยู่ในลักษณะชาลง พรรคประชาธิปัตย์จึงต้องการดึงคนที่ประชาชนให้การยอมรับในความรู้ความสามารถเข้ามาอยู่ในบัญชีรายชื่อให้มากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาบัญชีรายชื่อแล้วจะพบว่า กระจายไปในแต่ละสาขาอาชีพ เช่น นายเอกกมล ศิริวัฒน์ ด้านเศรษฐกิจ ดร.วิจิตร ศรีสอาน ด้านการศึกษา ดร.ผุสดี ตามไท ด้านองค์กรพัฒนาเอกชน นายเพชรรัตน์ เดชวัชรา ด้านคนพิการ พล.ต.ท.วรรณรัตน์ คุชกริช ด้านข้าราชการตำรวจ และคุณหญิง กัลยา โสภณพนิช ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ประเด็นหนึ่งที่เราควรหันมาพิจารณา เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกสรรและจัดลำดับบุคคลเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ นั่นคือ การมีประสบการณ์ทางการเมือง หรือ การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเก่า หรือเป็นรัฐมนตรีมาก่อน ซึ่งอาจเรียกปัจจัยนี้ว่า ฐานะทางการเมือง โดยพรรคการเมืองย่อมต้องพิจารณาเลือกสรรบุคคลที่มีฐานะทางการเมืองดี ซึ่งสามารถใช้ความนิยมจากประชาชนในเขตเลือกตั้งเดิมของตนเองได้ง่าย การเลือกตั้งในระบบบัญชีรายนี้นั้น เป็นการเลือกโดยเอาเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง ดังนั้นเมื่อพรรคการเมืองเลือกสรรบุคคลที่มีฐานะทางการเมืองดีอยู่แล้วเข้ามาอยู่ในบัญชีรายชื่อของตน ก็เท่ากับว่าได้คะแนนเสียงจากประชาชนในเขตนั่น ๆ ซึ่งเมื่อรวบรวมผู้สมัครที่มีฐานะทางการเมืองได้จำนวนมากเท่าใด ชัยชนะในการเลือกตั้งย่อมชัดเจนขึ้นเท่านั้น ยิ่งพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคแกนนำรัฐบาล ส.ส. หรือรัฐมนตรี ย่อมสามารถใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองในการสร้างความนิยมจากประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นได้ง่าย และการใช้อำนาจหน้าที่ทำงานให้กับเขตเลือกตั้งของตนย่อมเป็นเครื่องแสดงถึงการให้ประโยชน์แก่ประชาชนในเขตนั่น ความได้เปรียบในการทำให้ประชาชนเลือกบัญชีรายชื่อที่มี อดีต ส.ส. หรือรัฐมนตรีที่ทำประโยชน์ให้กับเขตพื้นที่ของตนนั้น ย่อมมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรืออดีตรัฐมนตรีมีความได้เปรียบที่จะได้รับการคัดเลือกจากพรรคให้เข้ามาอยู่ในบัญชีรายชื่อลำดับต้น ๆ มีสูงกว่าบุคคลที่ไม่มีฐานะทางการเมืองที่ดี

เมื่อพิจารณาถึงการเลือกสรรและการจัดลำดับของพรรคประชาธิปัตย์แล้ว ในส่วนแรกจะพบว่าเป็นกลุ่มผู้บริหารพรรคและเป็นอดีตรัฐมนตรี ซึ่งลำดับที่ 1 เป็นชื่อของนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคและอดีตนายกรัฐมนตรี ส่วนลำดับที่ 2 เป็นชื่อของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งค่อนข้างเป็นไปตามที่คาดหมายไว้ แม้ว่านายบัญญัติ จะมีได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคก็ตาม แต่ก็เป็นที่รู้จักในวงการเมือง หากจะพูดถึงหมายเลข 2

ของพรรคประชาธิปัตย์ ภายหลังจาก พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ประสบอุบัติเหตุทางการเมืองในเรื่องการยื่นบัญชีทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ จนถูกศาลรัฐธรรมนูญพิพากษาให้ยุติบทบาททางการเมืองเป็นเวลาห้าปี ชื่อของนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ก็ปรากฏเด่นชัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแทนพลตรีสนั่น และนั่นย่อมหมายถึงบารมีในฐานะบุคคลผู้มีความสำคัญต่อพรรคเป็นลำดับสอง รองจากหัวหน้าพรรค จากลำดับแรกและลำดับสองของบัญชีรายชื่อไม่ได้สร้างความประหลาดใจเท่าใด แต่เมื่อปรากฏชื่อนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นผู้สมัครบัญชีรายชื่อลำดับที่ 3 ของพรรคประชาธิปัตย์ ย่อมสร้างความแปลกใจและคำถามติดตามมาถึงความเหมาะสมของ นักการเมืองวัยเพียง 37 ปี ผู้นี้ ซึ่งตัวของคุณอภิสิทธิ์ เองก็ยอมรับว่าเร็วกว่าที่คิดไว้

“ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างจะเร็วกว่าที่คิดไว้ อย่างน้อยที่สุดเข้ามาไม่ถึง 10 ครั้ง แต่เลือกตั้งไปแล้ว 5 ครั้ง แต่ตัวเองก็ได้เข้าไปทำงานการเมืองที่สำคัญ ๆ หลายอย่าง ขณะที่นักการเมืองรุ่นก่อน ๆ ต้องใช้เวลาในการที่จะสะสมประสบการณ์และไต่เต้านานมาก”¹⁵

แต่หากเรามาพิจารณาถึงความคิดของนายชวน หลีกภัย ซึ่งได้พูดถึงที่มาและความสามารถของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ย่อมชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์และเหตุผลต่าง ๆ ที่นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ที่มีต่อนายอภิสิทธิ์ ได้อย่างชัดเจน

“อย่างอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผมเอาไปฝากท่านมารุต บุญนาค ยังไม่รับเพราะมีคนอยู่แล้ว ผมต้องเอาไปฝากอาจารย์เจริญ คันทวงศ์ ซึ่งผมเป็นหนี้อาจารย์เจริญมากที่ช่วยรับอภิสิทธิ์ ซึ่งไม่มีใครรู้ความสามารถของเด็กหนุ่มคนนี้ แต่ผมรู้ เพราะเขามาเป็นล่ามให้ผมตั้งแต่เขาเรียนอยู่ ม.4 -ม.5 ผมรู้ว่าเด็กคนนี้เก่ง”¹⁶

¹⁵ สัมภาษณ์พิเศษ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ “มติชนสุดสัปดาห์ (2 กรกฎาคม 2544), หน้า 11

¹⁶ สัมภาษณ์พิเศษ ชวน หลีกภัย ,ไฮคลาส ฉบับเดือนตุลาคม 2543, หน้า 38

“ คุณอภิสิทธิ์ติดตามงานการเมืองตั้งแต่เขายังเป็นเด็กชาย เมื่ออายุเขาเพียงไม่กี่ขวบ ผมทราบว่าเขาเดินขึ้นเครื่องบินเพื่อไปเรียนต่อเมืองนอก เขาเปิดวิทยุฟังนักร้องเมืองทูตไปด้วย จะเห็นเขาติดตามการเมืองมาโดยตลอด และระหว่างที่เรียนเขาได้เคยกลับมาและช่วยงานผมทั้งที่ยังเป็นนักศึกษาอยู่ ผมเคยพาเขาไปร่วมงานหาเสียงทางการเมือง จึงเห็นว่าเขามีความตั้งใจทางการเมืองมานาน เป็นความตั้งใจที่แน่วแน่พอสมควร

เมื่อเขาเรียนจบมัธยมปลายในระบบของอังกฤษ เขาก็เข้าเรียนในวิชาที่มีพื้นฐานที่ดีสำหรับผู้ที่มาทำงานด้านการเมือง และเขาเป็นคนที่มีความสามารถในการเรียน ผมได้ฟังจากอดีตปลัดกระทรวงต่างประเทศคนหนึ่งบอกว่า คุณอภิสิทธิ์เป็นนักศึกษาออกซ์ฟอร์ดคนที่ 2 ของไทยที่ได้เกียรตินิยมสูงสุดในวิชาที่เรียน ส่วนคนแรกเป็นเจ้าของพระยาคนหนึ่ง

เมื่อวันที่คุณอภิสิทธิ์กลับมาตั้งใจทำงานการเมืองกับพรรคประชาธิปัตย์ และได้สมัคร ส.ส. สมัยแรกในยามที่พรรคตกต่ำและเป็นคนเดียวที่ได้เข้ามาใน กทม. แสดงให้เห็นถึงความสามารถพิเศษของเขามาตั้งแต่ต้น การที่หลายคนมองว่าคุณอภิสิทธิ์เป็นตัวแทนผมนั้น ผมไม่อยากจะให้เขาต้องอยู่ภายใต้ความรู้สึกที่ถูกมองว่าเป็น ชวนสอง และคุณอภิสิทธิ์ก็ไม่ใช่เป็นเช่นนั้น เขามีความเป็นตัวเอง เขาเรียนรู้สิ่งที่ดีจากทุกฝ่ายแล้วกลับมาเป็นตัวของตัวเอง เพียงแต่เขาก็ติดตามงานของผมด้วย และหลายอย่างเขาก็เห็นเหมือนผม

กับสมญานาม ‘ชวนน้อย’ นั้นอาจเป็นเพราะว่าเขาอายุยังน้อย และมีลีลาการให้ความคิดเห็นทางการเมืองในลักษณะของความสุภาพเรียบร้อย และมีคำคมต่าง ๆ แต่ในความเห็นของผมคิดว่า เขามีความรู้ความสามารถ ถ้าเทียบกับผมเมื่อตอนอายุเท่าเขา ผมก็ไม่เก่งเท่าเขา”¹⁷

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นั้นไม่ใช่แค่ได้ชื่อว่าเป็น “เด็กสร้าง” ของนายชวน หลีกภัย เท่านั้น แต่ยังเป็นบุคคลที่แกนนำพรรคประชาธิปัตย์หลายคนเชื่อว่าจะเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์คนต่อไป ถึงขนาดนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ขุนพลคนหนึ่งของพรรคเคยพูดไว้กับหนังสือพิมพ์มติชนว่า เขาจะสนับสนุนให้ คุณอภิสิทธิ์ เป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ภายในเวลาไม่เกิน 10 ปี¹⁸

¹⁷ สัมภาษณ์พิเศษ นายชวน หลีกภัย, “มติชนสุดสัปดาห์ (2 กรกฎาคม 2544), หน้า 11

¹⁸ สรกล อุดุลยานนท์, เอ็กคูลูซีฟ, “มติชนสุดสัปดาห์ (2 กรกฎาคม 2544), หน้า 10

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ไม่เพียงมีความรู้ความสามารถ และแกนนำของพรรค สันนิษฐานแล้ว ยังมีสิ่งที่สำคัญในวงการเมือง นั่นคือ มีภาพลักษณ์ดีมาก ทั้งความรู้ดี ฐานะดี ภาวะดี และไม่เคยมีข่าวในทางลบเลย เป็นคนที่มีภาพของ 'ความสะอาด' เหมือนกับ นายชวน หลีกภัย ประกอบกับบุคลิกภาพที่นิ่งวอลทำให้ผู้ใหญ่ค่อนข้างเอ็นดู และใบหน้าหล่อก็เป็นจุด เด่นหนึ่งที่ไม่มีความปฏิเสธได้ว่า ทำให้เขาได้คะแนนนิยมจากสาว ๆ มากทีเดียว ซึ่งเมื่อกล่าวถึง คะแนนนิยมแล้วได้มีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความเหมาะสมของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้ แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ซึ่งก็ปรากฏผลว่า นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ คะแนนความเหมาะสมในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นลำดับหนึ่ง และได้คะแนนความเหมาะสมในการเป็นรัฐมนตรีเป็นลำดับสอง รองก็เพียงแค่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยเพียงคนเดียวเท่านั้น

ดังนั้นเมื่อพรรคประชาธิปัตย์เลือกเอาคุณอภิสิทธิ์ มาอยู่ในบัญชีรายชื่อลำดับ 3 นั้น ก็ เพื่อช่วยดึงภาพลักษณ์ของพรรคในช่วงกระแสความนิยมลดลงภายหลังจากเป็นแกนนำรัฐบาล ก่อนการเลือกตั้ง ให้ประชาชนมองว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้ให้โอกาสคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานมากขึ้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งอาจเป็นการให้โอกาสและวัดกระแสสังคมในการยอมรับผู้นำ ทางการเมืองที่ชื่อ "อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ" ต่อไปในอนาคต ซึ่งกรณีเช่นนี้ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เลขาธิการพรรคชาติพัฒนา เคยกล่าวไว้ว่า "การเมืองไทย ถ้าจะประสบความสำเร็จ ก็คือ การผสม ผสานความคิด ระหว่าง คนรุ่นใหม่ กับคนรุ่นเก่า ให้เป็นจุดลงตัว และเกิดความร่วมมือกัน"¹⁹

การจัดลำดับของพรรคประชาธิปัตย์นั้น ได้ชี้ให้เห็นหลักการสำคัญประการหนึ่งคือ การ ที่พรรคให้ความสำคัญกับผู้บริหารพรรคและเป็นอดีตรัฐมนตรีมาเป็นอันดับต้น โดยกรณีของพรรค ประชาธิปัตย์เห็นได้ชัดเจนจาก นายอนันต์ อนันตกุล อดีตนายกรัฐมนตรีไทย ซึ่งถูกเชิญมา ดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์คนใหม่แทน พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ นั้น ถูก

¹⁹ เป็นงานวิจัยของวิรัช นิภา วรรณ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อ ประชาชน ซึ่งข้อสรุปของการศึกษาค้างนี้อยู่ในส่วนของผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

¹⁹ สุวัจน์ ลิปตพัลลภ เลขาธิการพรรคชาติพัฒนา, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 27 มิถุนายน 2542

จัดอยู่ในบัญชีรายชื่อ ลำดับที่ 10 ซึ่งหากเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองอื่นที่ทำการศึกษแล้วจะพบว่า ไม่ว่าจะ เป็นพรรคไทยรักไทย พรรคชาติพัฒนา หรือพรรคความหวังใหม่ ตำแหน่งเลขาธิการพรรคจะถูกจัดให้อยู่ในบัญชีรายชื่อพรรค ลำดับที่ 2 รองจากหัวหน้าพรรค ไม่ว่าจะ เป็นพรรคไทยรักไทย ซึ่งมี ร.ต.อ.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ เป็นเลขาธิการพรรค พรรคความหวังใหม่ ซึ่งมี นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา เป็นเลขาธิการพรรค หรือพรรคชาติพัฒนา ซึ่งมีนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เป็นเลขาธิการพรรค ต่างถูกจัดเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อลำดับ 2 ของพรรคแทบทั้งสิ้น

พรรคไทยรักไทย ก่อตั้งเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2541 โดยการก่อตั้งพรรค โครงสร้างส่วนหนึ่งมีรากฐานมาจากพรรคพลังธรรม โดยช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เข้าไปรับตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรม ได้มีการวางฐานทางการเมืองเอาไว้ส่วนหนึ่ง อาทิ นางสุดารัตน์ เกตุราพันธุ์ นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา, นายสุธรรม แสงประทุม เป็นต้น

หากเราย้อนกลับไปตอนเริ่มต้นก่อตั้งพรรคไทยรักไทย พ.ต.ท.ทักษิณ มุ่งเน้นแนวทาง "คิดใหม่ ทำใหม่" วางแผนการขยายฐานพรรคโดยมุ่งเน้นไปที่คนรุ่นใหม่ ตั้งเป้าวางตัวนักการเมืองลงสมัครในเกือบทุกพื้นที่เขตเลือกตั้ง โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับนักการเมืองหน้าเก่า ตั้งใจที่จะทำพรรคการเมืองแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่รีบเร่ง ไม่เร่งร้อน ดังที่ ดร.คณิต ณ นคร อดีตผู้ร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทย ได้กล่าวว่า

"เริ่มแรกเราต้องการสร้างพรรคการเมืองในแนวทางใหม่ รวบรวมคนที่มีความรู้ความสามารถมาทำงานทางการเมือง ผมเป็นประธานในการคัดเลือกคนเข้าพรรคเอง แต่ต่อมามันไม่ใช่อย่างที่คิด"²⁰

เมื่อเกิดอุบัติเหตุทางการเมืองในพรรคความหวังใหม่ส่งผลให้ นายเสนาะ เทียนทอง และสมาชิกกลุ่มวังน้ำเย็น แยกตัวออกมาเข้าร่วมกับพรรคไทยรักไทย ประกาศสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้สถานการณ์ของพรรคไทยรักไทยเปลี่ยนแปลงไปทันที

²⁰ สัมภาษณ์ ดร.คณิต ณ นคร, อดีตผู้ร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทย, 24 กรกฎาคม 2544

“ทฤษฎีการเมืองมันเป็นทฤษฎีสากลก็จริงอยู่ แต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ 100% ในทุกประเทศ เพราะสิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกัน เราจึงพูดตลอดเวลาว่า ประชาธิปไตยแบบไทยๆ”²¹

หลังจากนั้นก็มีการมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งที่เป็นอยู่ในขณะนั้นและในอดีต จากทุกพรรคการเมืองไหลเข้ามาอยู่ในพรรคไทยรักไทย ประกอบกับ พ.ต.ท.ทักษิณ หัวหน้าพรรคไทยรักไทย มีทุนหนา ก็ยิ่งทำให้บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคต่าง ๆ ไหลเข้ามาหาพรรคไทยรักไทยเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุผลต่าง ๆ กันแล้วแต่ใครจะยกขึ้นมาอ้าง เช่น อุดมการณ์พรรค รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทำให้ย้ายพรรคยาก ศรัทธาในตัวหัวหน้าพรรค เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้แนวคิดในการทำพรรคการเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไปเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นการสร้างพรรคให้ใหญ่ขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกลุ่มวังน้ำเย็นแล้ว ยังมีกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วยอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นพรรคกิจสังคม ชาติพัฒนา ชาติไทย หรือแม้กระทั่งพรรค ประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นแกนนำรัฐบาลในขณะนั้น ส่งผลให้พรรคไทยรักไทยถูกขนานนามว่าเป็น “จอมจุดแห่งยุค” นอกจากมีการดูดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากพรรคอื่นแล้ว ยังมีการนำนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในสาขาต่าง ๆ มาเข้าร่วมด้วย ส่งผลให้พรรคไทยรักไทยมีลักษณะภายในที่แบ่งออกเป็นกลุ่มหรือมุ้งต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ เทียนทอง กลุ่มของนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นน้องสาว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กลุ่มของนายสุวิทย์ คุณกิตติ และกลุ่มของนายจตุรนต์ ฉายแสง โดยมีมุ้งใหญ่ครอบอยู่ คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ทำให้บุคคลภายนอกมองอย่างผิวเผิน เหมือนกับว่า พรรคไทยรักไทย คือ พ.ต.ท.ทักษิณ และพ.ต.ท.ทักษิณ คือ พรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงยุทธวิธีของ พ.ต.ท.ทักษิณ และพรรคไทยรักไทย ในการเลือกสรรคนแล้ว นอกเหนือจากไม่ให้ผิดพลาดในยุทธวิธีแล้ว พ.ต.ท.ทักษิณ ยังเริ่มวาง ยุทธศาสตร์ขององค์กรใหม่ ที่ชื่อ “ไทยรักไทย” บนเส้นทางของ “จิ๊กซอว์ทางการเมือง” ในลักษณะเดียวกับการดำเนินธุรกิจที่เขาเคยประสบความสำเร็จมาแล้ว

²¹ สรกล อุดมยานนท์, ทักษิณ ชินวัตร อัศวินคลื่นลูกที่สาม, หน้า 92-93 (อ้างจากบทสัมภาษณ์ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ก่อนการเลือกตั้ง 22 มีนาคม 2535)

เกมจิ๊กซอว์ที่คนทั่วไปรู้จักก็คือ การต่อชิ้นส่วนที่หลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกันโดยไม่จำเป็นที่จะต้องเริ่มจากมุมใดก่อน และเมื่อต่อเสร็จชิ้นส่วนทั้งหมดก็จะกลายเป็นภาพภาพหนึ่งขึ้นมา และนั่นคือ กลยุทธ์ของ “ทักษิณ ชินวัตร” ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจตั้งแต่เริ่มเข้ามาในธุรกิจโทรคมนาคม²² เป้าหมายของธุรกิจในเครือชินวัตรคอมพิวเตอร์ คือ การครอบครองธุรกิจโทรคมนาคมให้มากที่สุด ก็เปรียบได้กับเป้าหมายทางการเมืองของพรรคไทยรักไทย คือ การได้รับเลือกตั้งจากประชาชนให้ได้มากที่สุด หากเราพิจารณาจากการเลือกสรรบุคคลเข้ามาอยู่ในระบบบัญชีรายชื่อหรือแม้กระทั่งระบบเขตของพรรคไทยรักไทยแล้ว จะพบว่า การต่อภาพจิ๊กซอว์การเมืองของเขา ดำเนินไปคล้ายกับการถมดินลงในหนองน้ำ เขาจะไม่ปล่อยให้เกิดช่องว่างที่คู่แข่งจะเข้ามาได้ หากไม่สามารถดำเนินการเองได้ก็จะใช้วิธีการสร้างพันธมิตรร่วม

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะหัวหน้าพรรคไทยรักไทย ได้กล่าวไว้ในงานครบรอบ 3 ปีของพรรคไทยรักไทย²³ ตอนหนึ่งว่า “พรรคไทยรักไทย เป็นพรรคที่เติบโตเร็วที่สุดในโลก” ขณะเดียวกัน ท่านก็ยืนยันด้วยความมั่นใจว่า การเติบโตของพรรคนี้เป็นการเติบโตทางธรรมชาติ โดยมีได้ใช้สารเร่งหรือสารกระตุ้นใด ๆ “เพราะเราเป็นพรรคพันธุ์ดี ประชาชนทั่วประเทศให้การสนับสนุน” ก็ถือว่าเป็นมุมมองของท่าน ซึ่งตัวผู้ศึกษาคิดว่าเราคงต้องให้ความเคารพ ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่สำหรับตัวผู้ศึกษาเองนั้นมองว่า การเติบโตของพรรคไทยรักไทย เป็นการเติบโตทางธรรมชาติจริงอย่างที่ท่านพูด แต่เป็นธรรมชาติของพรรคการเมืองไทย กล่าวคือ ใครก็ตามที่มีเงิน มีบารมี และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของประชาชน มักจะจัดตั้งพรรคได้เร็ว และขยายตัวได้ง่าย

การเติบโตของพรรคไทยรักไทยมาจากช่องว่างทางการเมืองไทยที่ตกอยู่ในภาวะขาดแคลนผู้นำ การเปิดตัวของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ถือว่ามาถูกที่ และถูกเวลา เพราะมีคุณสมบัติครบตามธรรมชาติการเมืองไทยทุกประการ โดยเฉพาะคุณสมบัติข้อสำคัญที่สุดของการเป็นหัวหน้าพรรค คือ มีเงิน และประกอบกับท่านมีอย่างอื่นด้วย เช่น ความสำเร็จในการสร้างเนื้อสร้างตัว

²² สรกล อุดุลยานนท์, ทักษิณ ชินวัตร อัศวินคลื่นลูกที่สาม, สำนักพิมพ์มติชน 2544 , หน้า 51

²³ ที่มา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 17 กรกฎาคม 2544, หน้า 5

และการนำเสนอนโยบายพรรคที่ค่อนข้างโดนใจประชาชนกลุ่มฐานราก ทำให้เกิด "กระแส" ต้องการทักษิณ ที่ใคร ๆ ก็หยุดไว้ไม่อยู่

“ ต้องยอมรับว่า การเลือกตั้งที่ผ่านมา เป็นข้อยกเว้นกรณีพิเศษอย่างหนึ่งที่กระแสนิยมพุ่งเป้าไปที่พรรคไทยรักไทยหมด ทำให้การเลือกสรรและจัดลำดับในบัญชีรายชื่อไม่มีผลเท่าที่ควร”²⁴

การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งในแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทยนั้น มีหลักเกณฑ์ที่ต่างจากพรรคการเมืองอื่นหลายประการ เช่นกรณีพรรคไทยรักไทยจะไม่ให้ความสำคัญลำดับในบัญชีรายชื่อ และมีการกำหนดตัวบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีไว้แล้วหากพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล เป็นต้น

“ พรรคไทยรักไทย ใช้หลักเกณฑ์ความสมดุล กล่าวคือ ไม่ได้เรียงอันดับตามความสำคัญ ใช้แบบผลมีทั้งการจัดลำดับความสำคัญคนที่มีความรู้ไว้ในอันดับต้น ๆ และไว้ในอันดับท้าย ๆ การที่เราวางให้คนมีความรู้มาไว้ลำดับท้าย ก็ถือว่ามีส่วนในการกระตุ้นผลักดันให้ผู้สมัครในลำดับกลางเข้ามาช่วยพรรคทำงาน ซึ่งเราจะเห็นว่า ลำดับท้าย ๆ อย่างท่านเกษม วัฒนชัย หรือคุณสิริกร มณีรินทร์ หรือท่านอื่น ๆ ก็มาเป็นรัฐมนตรี อย่างที่ประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ เรายังอยู่แล้วอย่างน้อยต้องรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร เพราะทำงานด้านนี้มาโดยตลอด เราถือคไว้อยู่แล้ว”²⁵

“พรรคไทยรักไทย มีหลักเกณฑ์ในการเลือกสรรและจัดลำดับคนเข้ามาอยู่ในบัญชีรายชื่อ 2 ข้อ คือ 1. จะไม่พิจารณาตามลำดับที่เรียงไว้ และ 2. ตัวผู้ที่เป็นรัฐมนตรีจะต้องมาจากในระบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น “ ²⁶

²⁴ สัมภาษณ์ นายสุภาพ คลีขจาย ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคชาติพัฒนาและกรรมการบริหารพรรคชาติพัฒนา, 25 กันยายน 2544

²⁵ สัมภาษณ์ นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ โฆษกพรรคไทยรักไทย, วันที่ 8 สิงหาคม 2544

²⁶ สัมภาษณ์ นายชัยยศ สะสมทรัพย์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคไทยรักไทย, วันที่ 8 สิงหาคม 2544

พรรคไทยรักไทยนั้น ช่วงหลังจากมีการประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรค มีเสียงวิจารณ์ว่า พรรคไทยรักไทยใช้การวางยุทธศาสตร์แบบเน้น 20 คนหน้า และ 20 คนหลัง เพื่อดันให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในลำดับกลาง ๆ มีความกระตือรือร้น และเมื่อประชาชนเห็นคนที่มีชื่อเสียงและอยากให้ได้รับการเลือกตั้งอยู่ลำดับท้าย ๆ ก็จะไปลงคะแนนเลือกให้ ซึ่งอาจเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่ทำให้พรรคไทยรักไทยได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งจากประชาชนมากกว่า 11 ล้านคน

พรรคไทยรักไทย ด้วยความเป็นพรรคตัวเต็ง ที่พร้อมด้วยพลังชุด"ทั้งอนาคตและการเงิน" ทำให้เมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่น รวมทั้งพรรคประชาธิปไตยคู่แข่งสำคัญ พ.ต.ท.ทักษิณ สามารถจัดผู้สมัครในบัญชีรายชื่อออกมาดูดีกว่าทุกพรรค และใช้ความได้เปรียบนี้ เป็นจุดขายที่แสดงภาพลักษณ์ว่า 100 ปาร์ตี้ลิสต์ของไทยรักไทยสามารถเป็นรัฐมนตรีได้ทุกคน ซึ่งเมื่อเรามาพิจารณาแล้ว จะพบว่า บัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทยมีความหลากหลายมาก สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้

1. **ทีมเศรษฐกิจ** สังเกตได้ว่ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ทุกพรรคการเมืองต้องการให้มีความโดดเด่น เนื่องจากประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาเศรษฐกิจมาหลายรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ซึ่งประชาชนได้ฝากความหวังไว้มาก แต่ก็มิได้สร้างความเด่นชัดในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างชัดเจน ทุกพรรคการเมืองจะพยายามเชื้อเชิญบุคคลภายนอกที่มีชื่อเสียงเข้ามาสร้างภาพลักษณ์ให้กับพรรคของตนเพื่อให้ประชาชนเห็นว่าหากเลือกบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนี้แล้ว ทีมเศรษฐกิจนี้จะเข้าไปบริหารเพื่อแก้ปัญหาปากท้องให้กับประชาชน ซึ่งพรรคไทยรักไทยก็มีบุคคลที่จัดเป็นทีมเศรษฐกิจอยู่ในบัญชีรายชื่อหลายคน เช่น นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ซึ่งต่อมาได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายจาตุรนต์ ฉายแสง อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังและอดีตเลขาธิการพรรคความหวังใหม่ ซึ่งภายหลังจัดตั้งรัฐบาลได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้มีหน้าที่กำกับดูแลเรื่องงบประมาณแผ่นดิน ร.อ.สุชาติ เชาว์วิศิษฐ์ อดีตอธิบดีกรมสรรพากร แม้จะถูกจัดอยู่ในลำดับ 34 ในบัญชีรายชื่อ แต่ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เป็นต้น

1. กลุ่มทุนและนักธุรกิจผู้ประสบความสำเร็จ

พรรคไทยรักไทยนั้น มีหัวหน้าพรรคเป็นนักธุรกิจหนุ่มผู้ประสบความสำเร็จย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีสายสัมพันธ์ในการดึงนักธุรกิจมาเข้าร่วมทำงานทางการเมืองในการเลือกตั้งครั้งนี้ โดยเราจะเห็นได้จากความคิดของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในตอนหนึ่งว่า

“การเมืองกับธุรกิจแยกกันไม่ได้ เราต้องยอมรับความจริงว่า พรรคการเมืองต้องใช้สตางค์ กิจกรรมทุกอย่างต้องใช้เงิน ทุกพรรคการเมืองไม่ได้ทำธุรกิจ ตัวรัฐมนตรีหรือผู้บริหารพรรคต้องลงเงินส่วนตัว บางพรรคจึงเหมือนกับบริษัทส่วนตัว บางพรรคก็เหมือนกับบริษัทมหาชน”²⁷

ในตัวมหากลุ่มธุรกิจที่เข้ามาเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทยและได้เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่เห็นชัดเจน นอกจากอดีตนายกทักษิณ อดีตนายกพรรคชาติพัฒนา และประชา มาลีนนท์ นักธุรกิจตระกูลดังช่อง 3 แล้ว สุริยะ จิ้งรุ่งเรืองกิจ เป็นอีกคนหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นสपोर्टเซอร์ร่วมหรือผู้สนับสนุนด้านทุนของพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งที่ผ่านมา

นาย สุริยะ จิ้งรุ่งเรืองกิจ ปัจจุบันอายุ 47 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านวิศวกรรมอุตสาหการ จากมหาวิทยาลัยเบอร์กเลย์ แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ค่อนข้างจะมีประสบการณ์ทางการเมืองมากกว่า 2 คนแรก เพราะเคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมาแล้ว นอกจากนี้ ก่อนหน้านั้นยังเคยเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีอีกหลายกระทรวง หากพูดถึงในพรรคไทยรักไทยแล้ว เขาเป็นคนที่มีความสนิทสนมกับ พ.ต.ท.ทักษิณ และด้วยความไว้วางใจนี้เองจึงถูกจัดให้อยู่ในปาร์ตี้ลิสต์ลำดับที่ 12²⁸ ภายหลังจากเลือกตั้งสุริยะได้รับการมอบหมายให้ดูแลกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนของภาคธุรกิจที่แท้จริง

---

²⁷ สรกล อดุลยานนท์, ทักษิณ ชินวัตร อัศวินคลื่นลูกที่สาม, หน้า 92-93 (อ้างจากบทสัมภาษณ์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก่อนการเลือกตั้ง 22 มีนาคม 2535 จากหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ)

²⁸ บทสัมภาษณ์พิเศษ สุริยะ จิ้งรุ่งเรืองกิจ, มติชน สดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2544, หน้า 26

3. กลุ่มผู้ร่วมก่อตั้งพรรค พรรคไทยรักไทยนั้น ได้ก่อตั้งขึ้นด้วยอุดมการณ์ที่ต้องการรวบรวมนักการเมืองรุ่นใหม่ ปฏิเสธนักการเมืองรุ่นเก่า แต่ต่อมาได้รับเอากลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ เทียนทองเข้ามาในพรรคทำให้อุดมการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป(รายละเอียดปรากฏในบทที่ 3 ในส่วนที่มาของพรรคไทยรักไทยแล้ว) ซึ่งภายในกลุ่มนี้ ภายหลังจากพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งต่างได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยกันแทบทั้งสิ้น ได้แก่

ร.ต.อ.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ เลขาธิการพรรคไทยรักไทย ก่อนการเลือกตั้งน้อยคนนักจะรู้จักอดีตอธิการบดีนี้ตัวคนนี้ เขาเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจรุ่น 25 รุ่นที่ ดร.ทักษิณ ชินวัตร 1 ปี แต่ได้ไปเรียนต่อปริญญาโทกระบวนกรยุติธรรมและปริญญาเอกด้านอาชญาวิทยา พร้อม ๆ กับหัวหน้าพรรคไทยรักไทย เป็นอธิการบดีคนที่หนุ่มที่สุดคนหนึ่ง และเป็น “มือบริหาร” ที่อาจารย์นิดาให้การยอมรับสูงมาก วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2538 หมดวาระอธิการบดี “ทักษิณ” ส่ง พ.ท.ปรีชาวรรณรัตน์ เพื่อนร่วมรุ่นมาชวนให้ลงสมัครเป็นรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทีมของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นการหักเหเส้นทางชีวิตครั้งใหญ่ และจากนั้นเขาก็อยู่บนเส้นทางการเมืองเคียงคู่กับ พ.ต.ท.ทักษิณ มาโดยตลอด

“ ตอนตั้งพรรคไทยรักไทย คุณทักษิณขอให้ผมช่วยหาผู้ร่วมก่อตั้งพรรค ตอนนั้นกะว่าจะช่วยสักพักประมาณ 6 เดือนก็พอ เพราะยังมีงานเรื่องการจัดมหาวิทยาลัยชินวัตรค้างอยู่”²⁹

แต่มาถึงวันนี้ เขาก็ยังดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคไทยรักไทย จนกระทั่งพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้ง โดย ร.ต.อ.ประชัย ได้กล่าวถึง การจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทยว่า เป็นดัชนีบ่งชี้ให้เห็นถึงฝีมือการบริหาร “ความหลากหลาย” ไม่ให้มีปัญหา

²⁹ สัมภาษณ์พิเศษ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ เลขาธิการพรรคไทยรักไทย, อาทิตยวิเคราะห, 9 ธันวาคม 2543, หน้า 15

“ที่สำคัญ พรรคเราไม่ใช่พรรคเฉพาะกิจ มีการวางระบบ อย่างพึงจากอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคอื่น เขาบอกว่า ไม่เคยมีพรรคไหนประชุมบ่อยเท่ากับพรรคไทยรักไทยเลย”³⁰

นอกจากนี้ กลุ่มผู้ร่วมก่อตั้งพรรคซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อพรรคไทยรักไทยยังมีอีกหลายคน เช่น นางสาวรัตน์ เกียรติพันธุ์ นางสาวสิริกร มณีรินทร์ นายสุธรรม แสงประทุม และนายพงศ์เทพ เทพกาญจนา เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนแต่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีสำคัญ ๆ ภายหลังจากพรรคไทยรักไทยเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลแทบทั้งสิ้น

4. กลุ่มนักการเมืองเก่า กลุ่มนี้เป็นกลุ่มใหญ่ ซึ่งถูกพรรคไทยรักไทยทาบทามมาจากหลายพรรคการเมือง ซึ่งถูกเลือกสรรและจัดลำดับให้อยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทยในหลายลักษณะ เช่น

4.1 นักการเมืองเก่าที่มาคนเดียว เช่น นายปองพล อดิเรกสาร นายปิยะณัฐ วัชรภรณ์ เป็นต้น

4.2 นักการเมืองเก่าที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม ส.ส.เขต เช่น นายเสนาะ เทียนทอง หัวหน้ากลุ่มวังน้ำเย็น มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตอยู่ในกลุ่มประมาณ 80 คน ส่งลูกน้องของตนลงสมัครในแบบแบ่งเขตในนามพรรคไทยรักไทย ส่วนตัวเองลงสมัครในแบบบัญชีรายชื่อ หรือกลุ่มของนายจำลอง ครุฑขุนทด ยกกลุ่ม ส.ส.โคราข พรรคชาติพัฒนา เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตพรรคไทยรักไทย โดยตนเองลงสมัครในแบบบัญชีรายชื่อ เป็นต้น

4.3 นักการเมืองเก่าแบบแบ่งเขตพื้นที่ชนกัน ใช้วิธีการประนีประนอมด้วยการให้สมัครในบัญชีรายชื่อในลำดับที่น่าจะได้รับการเลือกตั้ง เช่น กรณีนางชรินทร์ พุทธิพวน เป็นต้น

เมื่อหันมาพิจารณาบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทยกับการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรี ภายหลังจากพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลแล้ว ทำให้เห็นถึงการเลือกสรรบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และการจัดลำดับในบัญชีรายชื่อ ซึ่งพรรคไทยรักไทยมิได้ให้ความสำคัญ แม้แต่ลำดับที่ 100 ยังสามารถดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้

³⁰ สัมภาษณ์พิเศษ ประชัย เปี่ยมสมบุญณ์ เลขาธิการพรรคไทยรักไทย, อาทิตย์วิเคราะห, 9 ธันวาคม 2543, หน้า 15

ลำดับ ปาร์ตี้ลิสต์	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่งรัฐมนตรี ที่ได้รับภายหลังการเลือกตั้ง
1.	พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	นายกรัฐมนตรี
2.	ร.ต.อ.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
3.	นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
4.	นายอุทัย พิมพ์ใจชน	ประธานรัฐสภา
5.	นายอดิศักดิ์ โพธารามิก	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
6.	นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
7.	นายสุวิทย์ คุณกิตติ	รองนายกรัฐมนตรี
8.	นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
9.	นายบองพล อดิเรกสาร	รองนายกรัฐมนตรี
10.	นายประชา มาลินนที	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
11.	นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ
12.	นายสุริยะ จິงรุ่งเรืองกิจ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
13.	นายสรอรรถ กลิ่นประทุม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
14.	นายจำลอง ครุฑขุนทด	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาฯ
15.	นายจาตุรนต์ ฉายแสง	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
16.	พล.อ.ยุทธศักดิ์ ศศิประภา	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
19.	พล.อ.ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
20.	นายสุธรรม แสงประทุม	รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
21.	นายสมศักดิ์ เทพสุทิน	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
22.	นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
28.	นายวราเทพ รัตนากร	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
29.	นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานฯ
34.	ร.อ.สุชาติ เชาว์วิศิษฐ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
68.	นายสุรพงษ์ สืบวงศ์ลี	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
93.	นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร
95.	นายชูชีพ หาญสวัสดิ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ
99.	นายเกษมวัฒนชัย	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

100.	นายสุวรรณ วลัยเสถียร	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
------	----------------------	----------------------------------

ชัยชนะของพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้ง 6 มกราคม 2544 สร้างความประหลาดใจให้แก่บรรดานักเลือกตั้งเป็นอันมาก พรรคการเมืองตั้งใหม่ไร้ประสบการณ์ชนะการเลือกตั้งอย่างท่วมท้น จนมีการสรุปว่า พรรคไทยรักไทยชนะเพราะการตลาดนำการเมือง โดยคณะผู้บริหารของพรรคได้ใช้วิธีการการตลาดอย่างน้อย 2-3 อย่าง เพื่อสร้างเงื่อนไขให้พรรคเป็นที่ยอมรับของประชาชน สิ่งแรกที่ผู้นำของพรรคกำหนดขึ้นมา คือ พรรคไทยรักไทยต้องแตกต่างจากพรรคการเมืองอื่นในอดีตนักการเมืองทั่วไปมักคิดกันว่า คนไทยไม่สนใจนโยบายพรรคการเมือง แม้กฎหมายพรรคการเมืองทุกฉบับจะกำหนดให้พรรคการเมืองต้องเขียนนโยบายและต้องจดทะเบียนนโยบายพรรคก็ตาม ดร.ทักษิณ ชินวัตร คือหัวหน้าพรรคที่เสนออย่างมั่นคงว่า ต้องทำนโยบายพรรคให้แตกต่างจากพรรคอื่น ให้ประชาชนสนใจในนโยบายพรรค และเลือกพรรคตลอดจนผู้สมัครของพรรคเพราะนโยบาย เช่น นโยบายกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท, นโยบายพักหนี้เกษตรกร 3 ปี และนโยบายประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค เป็นต้น³¹

ในทัศนะของ ร.ต.อ.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ เลขาธิการและผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคไทยรักไทย ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้พรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งโดยได้รับคะแนนเสียงท่วมท้นจากประชาชนทั่วประเทศ ว่ามาจาก 4 ปัจจัยที่สำคัญ คือ

1. “ทักษิณ” เป็นที่รู้จัก
2. ความสามารถในการบริหารจัดการ “ทักษิณ” ไปพบกับคนทุกภาคก่อนจัดทำนโยบาย มีระบบกรองและกลั่น มาเป็นนโยบายที่โดนใจประชาชน
3. การประชาสัมพันธ์แบบ “AIR WAR” ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และ คัดเอาต์ “คุณทักษิณ เชี่ยวชาญเรื่องนี้อยู่แล้วตั้งแต่สมัยทำธุรกิจ”
4. การทำกิจกรรม อบรมอาสาสมัครของพรรคเป็นการรบบเหมือนทหารราบ ไปซ้ำ ๆ แต่ยึดพื้นที่ได้ ไทยรักไทยอบรมไปได้ถึง 13,000 คนแล้ว ซึ่งคนกลุ่มนี้จะช่วยกิจกรรมของพรรคอย่างเต็มที่

³¹ สมาน เลิศวงศ์รัฐ. ที่นี้ไม่มี"การตลาดนำการเมือง".สารไทยรักไทย ฉบับเดือนกรกฎาคม 2544, หน้า 7

“ หัวหน้าบอกว่า ถ้าเราเล่นเกมคนอื่น เราจะไม่มีทางชนะ เราต้องตั้งเขามาเล่นเกมของเรา เราจึงจะชนะ”³²

พรรคชาติพัฒนา ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2535 หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬภายใต้การนำของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ อดีตนายกรัฐมนตรีซึ่งถูกยึดอำนาจจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ(รสช.) จนต้องเดินทางไปพำนักยังต่างประเทศ บทบาทของพรรคชาติพัฒนา ภายใต้การนำของ พลเอกชาติชาย ส่วนใหญ่จะเป็นพรรคร่วมรัฐบาล โดยจะเข้าร่วมรัฐบาลภายหลังจากจัดตั้งรัฐบาลแล้วช่วงเวลาหนึ่ง จนได้สมญานามว่า “พรรคเสียบเพื่อชาติ” ซึ่งพรรคชาติพัฒนาถือเป็นพรรคขนาดกลางที่เป็นตัวแปรสำคัญทางการเมืองในการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา ภายหลังจากการอสัญกรรมของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่ประชุมใหญ่ของพรรคได้มีมติแต่งตั้ง นายกร ทัพพะรังสี เป็นหัวหน้าพรรค และ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เป็นเลขาธิการพรรค

พรรคชาติพัฒนา นั้นถือได้ว่าเป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่ถูกคาดหวังว่าจะเป็นหนึ่งในพรรคร่วมรัฐบาล หากพรรคไทยรักไทยหรือพรรคประชาธิปัตย์ชนะการเลือกตั้งได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล หากจะกล่าวถึงหลักการในการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติพัฒนาแล้วจะพบว่า

“การเลือกสรรและจัดลำดับบุคคลพรรคชาติพัฒนาให้ความสำคัญกับความอาวุโส ความรู้ความสามารถ และความสำคัญที่มีต่อพรรค ซึ่งในบัญชีรายชื่อของพรรคชาติพัฒนาจะเห็นค่อนข้างชัดเจน คือ คนที่มีบทบาทต่อพรรคจะอยู่ในลำดับต้น ๆ ซึ่งก่อนการเลือกตั้งเราประเมินว่าบัญชีรายชื่อเราน่าจะได้ประมาณ 15 ลำดับ จึงไม่อยากเปลืองทรัพยากรบุคคลที่เราไปเชิญเข้ามา แต่ที่เราส่งครบ 100 คน เพราะแสดงให้เห็นศักยภาพความพร้อมของพรรคว่า พรรคเรามีใช่พรรคเล็ก ส่วนอำนาจตัดสินใจขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับการเลือกสรรและจัดลำดับบุคคลเข้ามาอยู่ในบัญชีรายชื่อนั้น จะอยู่กับเลขาธิการพรรคเป็นหลัก โดยจะหารือกับหัวหน้าพรรค”³³

³² มติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ เอ็กคลูซีฟ, 9 ธันวาคม 2543 , หน้า 14

³³ สัมภาษณ์ คุณสุภาพ คลีชฉาย ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคชาติพัฒนา, วันที่ 25 กันยายน 2544

“หลักเกณฑ์ของชาติพัฒนา คือ ต้องเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถ คนที่มีชื่อเสียง ในสังคมโดยเลือกคนในลักษณะกระจายตามภูมิภาคและสายงาน ที่หลากหลาย ส่วนการจัด ลำดับนั้นจะเรียงพิจารณาจากความสำคัญ แต่ในความเป็นจริงแล้วจะเห็นได้ว่า พรรคชาติพัฒนา เป็นพรรคขนาดกลางทำให้ลำบากมากในการที่ผู้มีความรู้ความสามารถจะยอมเลือกเรา จึงทำให้ ในอันดับท้าย ๆ ตั้งแต่อันดับ 50 ลงมาจึงหาคนมีชื่อเสียงมาลงยาก ซึ่งทางพรรคจึงต้องใช้วิธีการ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละภาคเสนอมายังคณะกรรมการกลั่นกรองอีกที”³⁴

จากการเก็บข้อมูลในส่วนของพรรคชาติพัฒนา ผู้ศึกษาวิจัยได้พบข้อมูลในเชิงประจักษ์ ว่า ไบสมัครของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคชาติพัฒนา มีเป็น จำนวนมากที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ไบสมัครไม่มีรูปผู้สมัครติดอยู่ หรือ ผู้สมัครไม่กรอกข้อมูลใด ๆ เลย นอกจากชื่อ-นามสกุล เป็นต้น ซึ่งดูจากไบสมัครแล้ว เหมือนเป็นการเกณฑ์รายชื่อเข้ามาอยู่ใน บัญชีรายชื่อพรรคชาติพัฒนาเพื่อให้ครบ 100 คนเท่านั้น

พรรคชาติพัฒนา ได้นำเสนอภาพลักษณ์สู่สาธารณชนในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2544 ที่ผ่านมา ในลักษณะของการมีผู้นำสองท่าน คือ นายกร ทัพพะรังสี และนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ โดยภาพลักษณ์ดังกล่าวจะพบเห็นได้ในเชิงประจักษ์จาก ภาพโปสเตอร์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ระหว่างหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งในระบบเขตของพรรคชาติพัฒนา จะมีรูปของ นายกร ทัพพะรังสี และนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ขนาบข้างซ้ายขวา ซึ่งในความสัมพันธ์เชิงลึกแล้ว บุคคลทั้งสองค่อนข้างมีความรู้ลึกแต่ก้าวกันมาก่อนหน้าการเลือกตั้ง³⁵ ด้วยสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจการตัดสินใจภายในพรรคที่ตกอยู่กับนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เลขานุการพรรค การจัดสรรบุคคลให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ก็อยู่ที่เลขาธิการพรรค แม้ว่าจะมีการปฏิเสธหลายครั้งจากบุคคลทั้งสอง

หากพิจารณาบัญชีรายชื่อของพรรคชาติพัฒนาแล้ว จะเห็นว่าออกมาค่อนข้างจะผิดหวัง เพราะรายชื่อทั้ง 100 คน พอจะมีบุคคลที่เด่นและสามารถใช้เป็นจุดขายของพรรคได้ไม่เกิน

³⁴ สัมภาษณ์ คุณ รัตนา จงสุทธามณี โฆษกพรรคชาติพัฒนา, วันที่ 22 สิงหาคม 2544

³⁵ แหล่งข่าวผู้ไม่ประสงค์ออกนาม เพื่อมารยาททางการเมือง

20 ลำดับแรกเท่านั้น ซึ่งล้วนแต่เป็นคนหน้าเก่า และไม่ได้สร้างความตื่นเต้นหรือประหลาดใจให้กับประชาชนมากนัก จะมีที่แปลกตาอยู่บ้าง คือ อันดับที่ 8 นายสุภาพ คลีชฉาย อดีตผู้ประกาศข่าวของไอทีวี ขณะที่ทีมเศรษฐกิจที่เป็นคนนอกและมีชื่อเสียง พรรคชาติพัฒนาไม่สามารถดึงมาเป็นจุดขายเพื่อชูภาพลักษณ์ของพรรคได้เลย

พรรคชาติไทย เป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่พรรคหนึ่ง เดิมเป็นพรรคที่แกนนำหลักมาจากกลุ่มราชครู เช่น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ พล.ต.อ.ประมาธ อติเรกสาร นายกร ทัพพะรังสี นายปองพล อติเรกสาร เป็นต้น แต่ภายหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 กลุ่มราชครูได้ออกไปจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ คือ พรรคชาติพัฒนา ตำแหน่งหัวหน้าพรรคและอำนาจตัดสินใจสูงสุดก็ตกเป็นของนายบรรหาร ศิลปอาชา มาจนถึงปัจจุบัน และจบตำนานกลุ่มชอยราชครูจากประวัติศาสตร์พรรคชาติไทย เมื่อนายปองพล อติเรกสาร ซึ่งเป็นบุตรชายของ พล.ต.อ.ประมาธ อติเรกสาร ตัดสินใจลาออกจากพรรค มาเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทย ในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2544

หากพิจารณาถึงการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคชาติไทยนั้น ถือว่าเป็นความแปลกใหม่ทั้งยุทธศาสตร์ในการเลือกสรรคนและยุทธวิธีในการจัดลำดับผู้สมัคร กล่าวคือ พรรคชาติไทยเลือกส่ง “ขุนพล” ของพรรค รวมทั้งตัวหัวหน้าพรรคลงเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต เพื่อรักษาฐานคะแนนเสียง ในขณะที่เลือกส่งผู้สมัครหน้าใหม่ทางการเมือง ลงสมัครในบัญชีรายชื่อของพรรค ซึ่งถือว่าการวางยุทธศาสตร์ “สิบเบี้ยใกล้มือ” ที่น่าสนใจของพรรคชาติไทย

“พรรคชาติไทยจะวางคนที่มีชื่อเสียงพอสมควรอยู่ในลำดับ 1-45 ส่วนลำดับ 45-100 เป็นคนของสหกรณ์ล้วน ๆ จึงดูเป็น No Name แต่เราต้องการวางระบบจากรากหญ้าเลย ซึ่งถ้าดูอันดับที่ 1-50 จะมีตำรวจ ทหาร นักการต่างประเทศ กระจายกันไปเอง

กรณีของคุณบรรหารนั้น ท่านต้องการลงเขต เราควรมองว่า ท่านมีลักษณะ Unique คือ กล้าตัดสินใจไม่เหมือนคนอื่น การเลือกตั้งที่ผ่านมา ท่านไม่คิดเป็นนายกรัฐมนตรี การเลือกตั้งระบบบัญชีรายชื่อบีบให้หัวหน้าพรรคต้องลงบัญชีรายชื่อ ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง เพราะต่างคนต่างประกาศตัวเป็นนายกรัฐมนตรี ไม่มีใครลงเลือกตั้งเพื่อเป็นพรรคร่วมรัฐบาลเลย ต้องอย่างลี้มว่า บนท้องฟ้ามีเครื่องบินใหญ่และเร็วมากอยู่สองลำ คือ พรรคประชาธิปไตย และ

พรรคไทยรักไทย แล้วคุณจะต้องหวั่นไหวให้ไปรบให้ผิดสนามทำไม พรรคชาติไทยฐานกำลังอยู่ในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ภาพกว้างเราทำได้ไม่ค่อยดี”³⁶

ด้วยการวางยุทธศาสตร์ในการเลือกตั้งดังกล่าวทำให้พรรคชาติไทยได้คะแนนเสียงในการเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อจากประชาชนน้อย หากเปรียบเทียบกับพรรคขนาดกลางอย่างพรรคชาติพัฒนา และพรรคความหวังใหม่ แต่จะได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตมากกว่า ซึ่งถือว่าการวางยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจในการเลือกตั้งครั้งนี้ และที่เป็นที่น่าประหลาดใจมากก็คือ การวางลำดับของ คุณ จณิสตา ลิวเฉลิมวงศ์ ซึ่งเป็นพิธีกรชื่อดัง และเพิ่งก้าวเข้าสู่วงการเมือง แต่กลับถูกจัดอยู่ในลำดับ 6 ของบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทย

“ ก่อนการเลือกตั้ง มีพรรคการเมืองหลายพรรคมาทาบทาม แต่เลือกพรรคชาติไทยเนื่องจากพิจารณาจาก การให้บทบาทและโอกาสในการทำงาน ประกอบกับเป็นพรรคที่เก่าแก่ยาวนานถึง 45 ปี หัวหน้าพรรคเป็นอดีตนายกรัฐมนตรีที่มีประสบการณ์ สมาชิกในพรรคตั้งใจทำงานและนโยบายเรื่องการปฏิรูปชนบท และพัฒนาแผ่นดินของพรรคชาติไทยมีความสอดคล้องกับเรา

การที่เลือกพรรคชาติไทยนั้น ลำดับในบัญชีรายชื่อก็มีส่วน แต่ที่ไม่รู้ว่าตัวเองจะได้อันดับที่เท่าไร แต่ทราบจากหัวหน้าพรรคว่า ไม่เกินลำดับที่ 10 ซึ่งพอถึงวัน ทางพรรคก็แจ้งมาทีหลังว่า ได้อันดับ 6 การที่ทางพรรคชาติไทย จัดให้เราอยู่ในลำดับต้น ๆ ก็คงพิจารณาเห็นถึงองค์ประกอบหลายประการ เช่น ความเป็นผู้หญิง สามารถเป็นตัวแทนสตรี ทำงานในเรื่องของสตรีได้ 2. สามารถเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ได้ และ 3. เราเคยทำงานที่สภาพัฒนาฯ มาก่อนด้วย ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ทำให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของพรรคชาติไทย”³⁷

หากพิจารณาการจัดปาร์ตี้ลิสต์ของพรรคชาติไทย จะพบว่า พรรคชาติไทยมีจุดขายที่มุ่งเน้น คือ

³⁶ สัมภาษณ์ คุณ นิกร จ่านอง ผู้อำนวยการพรรคชาติไทย, วันที่ 16 กรกฎาคม 2544

³⁷ สัมภาษณ์ คุณ จณิสตา ลิวเฉลิมวงศ์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคชาติไทย วันที่ 8 สิงหาคม 2544

(1) ภาพยนตร์และทีมเศรษฐกิจ จะเห็นว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา ให้ความสำคัญมากถึงขนาดให้ ม.ร.ว.เกษมสโมสร เกษมศรี อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศขึ้นเป็นอันดับ 1 โดยมี นายกอบศักดิ์ ชุติกุล อยู่ลำดับ 5 ซึ่งเป็นอดีตอธิบดีกรมเศรษฐกิจ กระทรวงต่างประเทศ นายสวัสดิ์ หอรุ่งเรือง ซึ่งได้สมญานามว่า "วุฒิสมาชิกเอ็นพีแอล" มาเป็นลำดับ 9 นายวีระศักดิ์ ไคว์สุรัตน์ อันดับ 16 เป็นตัวช่วยเสริม

(2) ด้านความมั่นคงและการทหาร การให้ พล.อ.วิโรจน์ แสงสนิท อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นอันดับ 2 ของบัญชีรายชื่อนั้นเท่ากับต้องการแสดงว่า พรรคชาติไทยให้ความสำคัญเรื่องนี้เป็นพิเศษนั่นเอง ขณะเดียวกัน ยังได้ พล.อ.อ.อมร แนวนมาลี อดีตผู้บัญชาการทหารอากาศ มาอยู่ลำดับที่ 13 มาช่วยทำให้ภาพลักษณ์ความมั่นคงหนักแน่นมากยิ่งขึ้น

(3) ด้านการปกครอง พรรคชาติไทยให้ นายชูวงศ์ ฉายะบุตร อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทยมาอยู่ลำดับที่ 7 และนายคำรณ บุญเขต ลำดับที่ 23

(4) ด้านสังคม ดึงใจคนพิการด้วยการให้ผู้นำคนพิการอย่าง นายณรงค์ ปฏิบัติสกริก มาอยู่ลำดับที่ 17 และให้นายวิชัย โสสุวรรณจินดา ที่เชี่ยวชาญเรื่องแรงงาน มาอยู่ในลำดับที่ 20 และที่ขาดไม่ได้ คือ นางสาวจณิสตา ลิวเฉลิมวงศ์ ผู้ที่นาย บรรหาร ศิลปอาชา ต้องการให้เป็นตัวสร้างสีสันให้พรรคในฐานะตัวแทนคนรุ่นใหม่ เพื่อดึงคะแนนจากกลุ่มคนวัยหนุ่มสาว โดยให้อยู่อันดับที่สูงเกินคาดหมายถึงลำดับที่ 6

พรรคความหวังใหม่ เป็นพรรคที่ก่อตั้งขึ้นโดยการนำของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตราชการทหาร ซึ่งดำรงตำแหน่งทั้งผู้บัญชาการทหารบกและผู้บัญชาการทหารสูงสุด แต่ลาออกจากราชการทหารก่อนกำหนดเพื่อมาทำงานทางการเมือง โดยร่วมกับกลุ่มข้าราชการ และบุคคลจากอาชีพต่าง ๆ ตั้งพรรคการเมือง ซึ่งพรรคความหวังใหม่เริ่มแรกถูกจัดให้เป็นพรรคขนาดใหญ่ ขนาดเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยมีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 พรรคความหวังใหม่ถูกจัดให้เป็นพรรคขนาดกลาง ซึ่งยังมีบทบาททางการเมืองที่น่าสนใจ

หากจะกล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกสรรและจัดลำดับบุคคลเข้ามาในบัญชีรายชื่อพรรคความหวังใหม่แล้ว จะพบว่า

“ พรรคความหวังใหม่ใช้การผสมผสานกันโดยบุคคลที่เลือกมานั้นมีฝ่ายการเมือง ฝ่ายบริหาร วิชาการ ส่วนการจัดลำดับนั้นจะพิจารณาจาก 2 เกณฑ์ คือ ลำดับตามความสำคัญ และใช้ภาพลักษณ์หรือหน้าตาเป็นหลัก”³⁸

“ พรรคความหวังใหม่ใช้กระบวนการเลือกสรรโดยจะมีการทาบทามและการมาสมัครเองของผู้สมัคร โดยแบ่งการบริหารออกเป็นประธานเขตต่าง ๆ ส่งรายชื่อมาให้คณะกรรมการบริหารพรรคพิจารณา โดยจะพิจารณาถึงประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ การเสียสละให้กับพรรค การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองร่วมกับพรรค สังเกตได้ว่า เราจะไม่มีปัญหาเรื่องเขตทับซ้อนแล้วนำบัญชีรายชื่อมาแก้ปัญหา เพราะลำดับต้น ๆ ของเราคือ บุคคลที่จะเป็นรัฐมนตรี”³⁹

เมื่อมาพิจารณาบัญชีรายชื่อพรรคความหวังใหม่แล้ว ลำดับที่ 1-5 จะเป็นผู้บริหารของพรรคทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา เลขาธิการพรรค นายสุวิชัย รังสิตพล แกนนำคนสำคัญของพรรคความหวังใหม่ เป็นที่รู้จักของสังคม เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้ว่าการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย เมื่อปี 2536 ภายใต้การเชื้อเชิญของนายอานวย วีรรรณ รองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในสมัยรัฐบาลของ นายบรรหาร ศิลปอาชา ในโควตาคนนอกของพรรคความหวังใหม่ และได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการอีกครั้ง การเลือกตั้งที่ผ่านมา นายสุวิชัย ถูกจัดให้เป็นผู้สมัครปาร์ตี้ลิสต์ในลำดับ 3 ของบัญชีรายชื่อพรรคความหวังใหม่ แม้จะเป็นผู้หนึ่งที่มีสายสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ แต่เนื่องจากเคยตกเป็นข่าวอื้อฉาวเรื่องคอมพิวเตอร์ฮัปเดต ซึ่งภายหลังการเลือกตั้งทำให้ไม่มีโอกาสดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

³⁸ สัมภาษณ์ คุณชิงชัย มงคลธรรม, วันที่ 22 สิงหาคม 2544

³⁹ สัมภาษณ์ คุณ กมล บันไดเพชร รองผู้อำนวยการพรรคความหวังใหม่, วันที่ 1

ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ปาร์ตี้ลิสต์อันดับ 4 นั้นมีคว ามสัมพันธ์ที่แนบแน่นลึกซึ้งกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มาตั้งแต่สมัย ร.ต.อ.เฉลิม เป็นหัวหน้าพรรคมวลชน ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่กำกับดูแลองค์สภามวลชนแห่งประเทศไทย(อ.ส.ม.ท.) ซึ่ง ร.ต.อ.เฉลิม เป็นผู้เสนออนุมัติสัมปทานโครงการเคเบิลทีวี ให้กับบริษัทอินเตอร์เนชั่นแนล บรอดคาสต์ติ้ง(ไอบีซี) ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นเจ้าของ แต่ความสัมพันธ์ที่ถูกกระจายออกไปทั่วประเทศในสมัยนั้น ซึ่งมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล ร.ต.อ.เฉลิม ยอมรับต่อสภาผู้แทนราษฎรในขณะที่มีการถ่ายทอดสดว่า "พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นเพื่อนรักของผม"⁴⁰ การเลือกตั้งครั้งนี้ถือว่า ร.ต.อ.เฉลิม เป็นขุนพลของพรรคความหวังใหม่ที่น่าจะได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ แต่ต้องผิดหวัง เมื่อกระแสสังคมต้องการให้รัฐบาลซึ่งมีพรรคไทยรักไทยเป็นแกนนำในการจัดตั้งปราศจากนักการเมืองที่มีพฤติกรรมที่สังคมไม่พึงประสงค์

กรณีที่น่าสนใจคือ กรณีนาย พิเชษฐ สุทธิธวาล ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อพรรคความหวังใหม่ ลำดับที่ 7 ซึ่งก่อนการเลือกตั้งหาเสียงเป็นผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต จังหวัดเพชรบุรีของพรรคไทยรักไทย แต่แล้วกลับมาปรากฏชื่อเป็นผู้สมัครบัญชีรายชื่อของพรรคความหวังใหม่ และภายหลังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี ซึ่งมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า นายพิเชษฐ สุทธิธวาล เป็นรัฐมนตรีฝักใฝ่จากพรรคไทยรักไทย และเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคไทยรักไทย กับพรรคความหวังใหม่

" คุณพิเชษฐ เป็น ส.ส.ของพรรคความหวังใหม่มา 2 สมัย และขณะที่ไปหาเสียงในนามพรรคไทยรักไทย ในฐานะเป็นผู้สมัครแบบแบ่งเขตนั้น ก็ยังเป็นสมาชิกพรรคความหวังใหม่อยู่ แต่เมื่อได้ไปลงพื้นที่แล้ว คุณพิเชษฐประเมินว่า ไม่สามารถสู้ได้ จึงมาพูดกับพรรคความหวังใหม่ ว่า ขอลงแบบบัญชีรายชื่อ"

พ.ท.หญิง วิจิตา รังสิตพล หรือ "ผู้พันปราง" เป็นบุตรสาวของ นายสุวิทย์ รังสิตพล จบปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจ จากมหาวิทยาลัยดัลลัส สหรัฐอเมริกา เข้าทำงานในสังกัดกรมข่าวทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด นอกจากนี้ยังมาช่วยงานการเมืองด้วยการเป็นรอง

⁴⁰ สรกล อดุลยานนท์, ทักษิณ ชินวัตร อัศวินคลื่นลูกที่สาม, พิมพ์ครั้งที่ 12 (สำนักพิมพ์มติชน), หน้า 90

โฆษกพรรคความหวังใหม่ และโฆษกประจำตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พล.อ.ชวลิต นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น แต่ความที่เป็นบุตรสาวของนายสุวิช ซึ่งมีบทบาทสำคัญในพรรคความหวังใหม่ และทำงานใกล้ชิดกับพล.อ.ชวลิต หัวหน้าพรรคมาโดยตลอด เลยทำให้ถูกจับตาและกลายเป็นข่าวอยู่บ่อยครั้ง หลังจากเจอมรสุมการเมืองมากมาย เมื่อได้ยศพันตรีจึงตัดสินใจเบนเข็มเข้าสู่ถนนการเมืองเต็มตัว โดยถูกจัดให้เป็นผู้สมัครในระบบบัญชีรายชื่ออันดับที่ 12 ของพรรคความหวังใหม่

บัญชีรายชื่อของพรรคความหวังใหม่นั้น มีจุดที่น่าสนใจอยู่อีกจุดหนึ่ง คือ การที่พรรคจัดเอา พลเอกพัฒนา อัครนิบุตร ซึ่งเป็นเหรียญกษัตริย์ และแกนนำคนสำคัญของพรรคคนหนึ่งมาไว้ลำดับที่ 100

“ท่านพลเอกพัฒนา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีคุณต่อพรรค แต่เหตุที่ถูกจัดอยู่อันดับ 100 เนื่องจากความสมัครใจของตัวเอง โดยพูดในที่ประชุมบริหารพรรคว่าไม่ได้เป็น ส.ส. ก็ไม่เป็นไรขอทำงานให้กับพรรค เพื่อเป็นกำลังใจต่อคนอื่น ๆ เนื่องจากช่วงนั้นมีการแก่งแย่งลำดับกันมาก”⁴¹ หากจะทำการแบ่งบุคคลที่อยู่ในบัญชีรายชื่อพรรคความหวังใหม่ที่สามารถเป็นจุดขายในการรณรงค์ให้กับพรรคความหวังใหม่ สามารถแบ่งได้ดังนี้

(1) **ด้านเศรษฐกิจ** นายนิมิตร นนทพินธาวาทย อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ถูกวางอยู่ในลำดับที่ 6 เป็นเสมือนหัวหน้าทีมเศรษฐกิจ มี ดร.วิรุฬ เตชะไพบูลย์ อันดับที่ 15 นายจิรายุทธ์ วสุรัตน์ อันดับที่ 21 ดร.อัศวเดช ไชตินฤมล อันดับที่ 25 นายปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ อันดับ 40 เป็นทีมงาน

(2) **ด้านสาธารณสุข** ศ.ดร.นพ.สมศักดิ์ วรรคามิน ลำดับที่ 9 ศ.ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ ลำดับที่ 11

⁴¹ สัมภาษณ์ นายกมล บันไดเพชร รองผู้อำนวยการพรรคความหวังใหม่ ,วันที่ 1

(3) ด้านการปกครอง พล.ต.ท.รุ่งโรจน์ ยมมงคล อันดับ 19 นายพูนศักดิ์ วรรณพงษ์ อันดับ 23 และพล.ต.อ.วิสุทธิ กิตติวัฒน์ อันดับ 24 (ภายหลังได้ลาออกจากพรรคความหวังใหม่)

(4) ด้านการศึกษา ศ.ดร.ลิขิต ธีรเวคิน อันดับ 10 ดร.สุรัฐ ศิลปอนันต์ อันดับ 33

อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการเลือกสรรและจัดลำดับบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

สำหรับบทบาทหรืออำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการเลือกสรรและจัดลำดับบุคคลลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยหลักการตามข้อบังคับพรรคการเมืองแล้ว อำนาจดังกล่าวจะอยู่ที่คณะกรรมการบริหารพรรค ดังเช่นที่ได้ระบุไว้ในข้อบังคับพรรค ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 แต่เมื่อทำการศึกษาค้นคว้าจะพบว่า อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายจริง ๆ จะอยู่ที่ตัวหัวหน้าพรรค หรือเลขาธิการพรรค หรืออาจกล่าวได้ว่า อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายจะอยู่ที่คณะผู้บริหารระดับสูงของพรรคเพียง 2-3 คน เท่านั้น

“พรรคไทยรักไทย ขึ้นอยู่กับหัวหน้าพรรคคนเดียวเป็นผู้ชี้ขาด โดยมีคณะกรรมการบริหารพรรคเข้ามาเป็นองค์ประกอบ”⁴²

“หัวหน้าจะเป็นหลัก แต่ก็มีความรู้ที่คอยให้คำปรึกษา เป็นไปในลักษณะถามตอบกันเป็นส่วนใหญ่”⁴³

“สำหรับพรรคชาติพัฒนา นั้น อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายจะอยู่ที่ตัวเลขาธิการพรรค โดยจะหารือกับหัวหน้าพรรค”⁴⁴

“พรรคประชาธิปัตย์ อำนาจการตัดสินใจสูงสุดอยู่ที่กรรมการบริหารพรรค ไม่ใช่หัวหน้าพรรค”⁴⁵

ความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540

⁴² สัมภาษณ์ ธีรภัทร เสรีรังสรรค์, วันที่ 8 สิงหาคม 2544

⁴³ สัมภาษณ์ นิกร จำนง, วันที่ 16 กรกฎาคม 2544

⁴⁴ สัมภาษณ์ สุภาพ คลีขจาย, วันที่ 25 กันยายน 2544

⁴⁵ สัมภาษณ์ เจริญ คันธวงศ์, วันที่ 22 สิงหาคม 2544

จากการวิเคราะห์ในส่วนของการเลือกสรรและจัดลำดับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ บัญชีรายชื่อข้างต้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญซึ่งได้กล่าวไว้ ในบทที่ 2 จะเป็นคำตอบว่า การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ บัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง จากการเลือกตั้งที่ผ่านมา เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่ อย่างไร

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ผู้มี สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้ เลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว และให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง

บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าว ให้พรรคการเมืองจัดทำขึ้นพรรคการเมืองละ หนึ่งบัญชี ไม่เกินบัญชีละหนึ่งร้อยคน และให้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนวันเปิดสมัคร รับเลือกตั้งสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

รายชื่อของบุคคลในบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งจะต้อง

- (1) ประกอบด้วยรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม
- (2) ไม่ซ้ำกับรายชื่อในบัญชีที่พรรคการเมืองอื่นจัดทำขึ้น และไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้ สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา 102 และ
- (3) จัดทำรายชื่อเรียงตามลำดับหมายเลข⁴⁶

จากการศึกษาพบว่า ในการพิจารณาถึงภูมิภาคของผู้สมัครประสบกับปัญหาของการ ตีความคำว่า "ภูมิภาค" นั้นหมายถึง ภูมิภาคใด ๆ , ที่อยู่ปัจจุบัน หรือ ที่ทำงานหรือประกอบธุรกิจ ของผู้สมัคร ซึ่งจากที่ผู้ศึกษาได้พิจารณาแบ่งแยกภูมิภาคของผู้สมัครในภาคผนวก ก. นั้น ได้ใช้ เกณฑ์พิจารณาจากความมีชื่อเสียงโดดเด่นของผู้สมัครที่ปรากฏในภูมิภาคใด ๆ ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 เป็นหลัก เช่น กรณีของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรัก ไทย มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในภาคเหนือ แต่มีที่อยู่ปัจจุบันอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่า จากการเลือกตั้ง พรรคไทยรักไทยได้ชู พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นนายกรัฐมนตรีของคนภาคเหนือ ดังนั้น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จึงถูกจัดให้อยู่ในภาคเหนือ เป็นต้น

⁴⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 99

ดังนั้น เมื่อมาพิจารณาถึงการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรค
ประชาธิปัตย์ พรรคไทยรักไทย พรรคชาติพัฒนา พรรคชาติไทย และพรรคความหวังใหม่ โดย
พิจารณาจากประวัติของผู้สมัครจากพรรคการเมืองทั้งห้าพรรค(รายละเอียดในภาคผนวก ก.)

ตารางเปรียบเทียบภูมิภาคผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

ภาค พรรค	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ
ไทยรักไทย	62	11	5	22
ประชาธิปัตย์	68	5	17	10
ชาติพัฒนา	64	6	7	23
ชาติไทย	44	27	6	23
ความหวังใหม่	77	1	5	17

ตามตารางข้างต้นจะพบว่า การกระจายตัวของผู้สมัครในภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็น
ธรรมนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นในการ เลือกสรรผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรค
การเมืองไทยในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ที่ผ่านมา จากการแจกแจงภูมิภาคของผู้
สมัครแต่ละพรรคการเมืองจะเห็นว่า มีการกระจุกตัวอยู่ที่ภาคกลางมากกว่าภาคอื่น ๆ มาก นั้น
ย่อมแสดงให้เห็นถึงนโยบายบางอย่างเกี่ยวกับการเลือกสรรบุคคลมาอยู่ในบัญชีรายชื่อ ซึ่งหากเรา
นำผู้สมัครใน 20 ลำดับแรก มาแจกแจงจะทำให้ให้เห็นภาพของการเลือกสรรบุคคลเข้ามาในบัญชี
รายชื่อของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งมากยิ่งขึ้น

ตารางเปรียบเทียบภูมิภาคผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ
(เฉพาะ 20 ลำดับแรกของแต่ละพรรคการเมือง)

ภาค พรรค	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคตะวันออก เจียงเหนือ
ไทยรักไทย	13	1	1	5
ประชาธิปัตย์	9	2	6	3
ชาติพัฒนา	14	1	-	5
ชาติไทย	12	3	1	4
ความหวังใหม่	15	-	2	3

ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใน 20 ลำดับแรก นั้น ถือได้ว่าเป็นจุดขายของพรรคการเมือง ซึ่งจากการแจกแจงภูมิภาคจะพบว่า การกระจุกตัวอยู่ในภูมิภาคหนึ่ง ๆ คือ ภาคกลาง ก็ยังมีให้เห็นอย่างเด่นชัด ซึ่งนั่นย่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการเลือกสรรและจัดลำดับที่โดยเจตนาของรัฐธรรมนูญนั้น เพื่อต้องการให้คนตีมีความรู้ความสามารถ แต่ไม่มีฐานเสียงทางการเมือง หรือไม่มีความถนัดในการหาเสียง ได้มีโอกาสเข้ามาทำงานทางการเมือง โดยไม่ต้องกังวลกับการทำงานพื้นที่เช่นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต และมีการกระจายตัวเพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นตัวแทนของคนทั้งประเทศ ซึ่งจากเจตนาธรรมดังกล่าวนั้น เมื่อนำไปพิจารณาประกอบกับหลักการเลือกสรรและจัดลำดับ ซึ่งบัญชีรายชื่อได้ถูกนำไปเป็นเครื่องมือในการต่อรองทางการเมืองเพื่อลดความขัดแย้งและประนีประนอมภายในพรรคการเมือง ไม่ว่าจะเป็นกรณีของนางชรินทร์ พุทธิบูรณ์ ซึ่งมาอยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคไทยรักไทย ทั้งที่ก่อนหน้านี้ถูกจัดให้เป็นผู้สมัครแบบแบ่งเขต หรือ กรณี พลเอกพัฒนา อัครนิบุตร ยอมอยู่ลำดับที่ 100 เพื่อลดความขัดแย้งในการแย่งชิงลำดับกันในพรรคความหวังใหม่ หรือกรณีวางตัวผู้สมัครที่สำคัญ ๆ ไว้ลำดับท้าย โดยกำหนดไว้อยู่แล้วว่า จะให้เป็นรัฐมนตรี ซึ่งจากกรณีดังกล่าว ทำให้พบว่า การเลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 นั้น มิได้เป็นไปตามเจตนาธรรมของรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ซึ่งตรงกับทัศนะของนักวิชาการและนักการเมืองหลายท่านที่เห็นตรงกัน

“หากให้วิเคราะห์ถึงการจัดบัญชีรายชื่อของพรรคต่างๆ ที่ผ่านมากับเจตนาารมณ์
รัฐธรรมนูญแล้ว ไม่มีพรรคไหนเลยทำตามเจตนาารมณ์ แต่ที่เข้าใจที่สุด คือ ประชาธิปัตย์ จัดได้ดี
สามารถอธิบายได้”⁴⁷

“ การเลือกสรรและจัดลำดับปราถ์ลิสต์ของพรรคการเมืองมิได้เป็นไปตามเจตนาารมณ์
ของรัฐธรรมนูญ พรรคการเมืองยังไม่ให้ความสำคัญกับคนดีมีความสามารถ เราจะเห็นว่าคนดีมี
ความสามารถจำนวนมากถูกจัดไปอยู่อันดับท้าย ๆ เขาคนที่ไม่สามารถจัดให้ลงเขตได้มาขึ้น List
ในเบื้องต้น ซึ่งมีลักษณะแลกเปลี่ยนกันมากกว่า ใช้บัญชีรายชื่อเป็นเครื่องในการต่อรองทางการเมือง
เมือง เรายังไม่ให้ความสำคัญกับระบบ แต่ให้ความสำคัญกับคนมากกว่า”⁴⁸

---

⁴⁷ สัมภาษณ์ คุณนิกร จำนง ผู้อำนวยการพรรคชาติไทย, วันที่ 16 กรกฎาคม 2544

⁴⁸ สัมภาษณ์ ดร.คณิต ณ นคร อดีตสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญ, วันที่ 24 กรกฎาคม